

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta
Katedra etiky, psychologie a charitativní práce

Bakalářská práce

PŘÍNOS LITERATURY PRO RODIČE PRO JEJICH KOMUNIKACI S DĚTMI

Vedoucí práce: PsLic. Jan Vyhnálek

Autor práce: Jana Taflířová

Studijní obor: Pedagogika volného času

Forma studia: Prezenční

Ročník: III.

2015

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne:

Jana Taflířová

Poděkování

Děkuji vedoucímu bakalářské práce panu PsLic. Janu Vyhnálkovi za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce. Dále bych chtěla poděkovat celé rodině, která mě podporovala a pomáhala mi po celou dobu studia. V neposlední řadě děkuji také přátelům, kteří mě též podporovali.

Obsah

Úvod.....	5
1 Andragogika	7
1.1 Základní pojmy andragogiky	7
1.2 Vznik a rozvoj vzdělávání dospělých	9
1.3 Kategorie celoživotního vzdělávání	11
1.4 Cílové skupiny ve vzdělávání dospělých	11
2 Sebevzdělávání	12
2.1 Sebevzdělávání a sebeřízené učení	13
2.2 Názory na sebevzdělávání a jejich vývoj	14
3 Bibliopedagogika.....	15
3.1 Proces čtení	16
3.2 Čtenářské návyky a zájem o četbu	16
4 Psychologie čtenáře	18
4.1 Osobnost čtenáře	19
4.2 Potřeba četby	20
4.3 Působení a účinky četby	21
5 Kniha jako prostředek k učení	23
6 Rodiče a četba knih	24
6.1 Rizika moudrých knih	27
7 Výzkumná část	28
7.1 Cíle a výzkumné otázky	28
7.2 Metodika	28
7.3 Charakteristika výzkumného souboru.....	29
7.4 Výsledky výzkumu.....	29
8 Diskuse	38
9 Závěr.....	39
Seznam použitých zdrojů.....	40
Seznam příloh.....	41
Příloha I.....	42

Úvod

Komunikace s dětmi a jejich výchova je každodenní činností mnoha lidí. Mnohokrát se člověk dostane do různých ať už komunikačních nebo výchovných situací, kdy si není jistý, co má udělat, aby se zachoval správně.

Pro svou bakalářskou práci jsem si zvolila téma *Přínos literatury pro rodiče pro jejich komunikaci s dětmi* z několika důvodů. Prvním důvodem byla moje záliba čtení knih. Zajímalo mě tedy, zda jsou na tom někteří lidé stejně. Myslím si, že čtení knih je pro každého člověka prospěšné. Proto jsem se chtěla dozvědět, zda se rodiče v případě nějakého problému či hledání rady, obrátí na knihy, jakožto nositele moudrosti. Dále mě zajímalo, jestli rodiče mají nějaké povědomí o literatuře, která je pro ně určená. Zda znají knihy, které jim mohou pomoci při výchově a komunikaci s dětmi. Jakožto budoucímu pedagogovi volného času se mi bude hodit tento průzkum v literatuře pro rodiče. Budu mít přehled o knihách, které by mohly poskytnout radu rodičům mých budoucích svěřenců (žáků).

Cílem práce je zjistit, zda rodiče čtou literaturu, která jim může pomoci při komunikaci s dětmi a při výchově. Pokud takové knihy četli, chtěla bych zjistit, jaké poznatky si ze čtení odnesli a zda se snaží přečtené rady aplikovat v praxi. Také bych se ráda dozvěděla, kde se o této literatuře dozvěděli nebo kdo jim ji doporučil.

První kapitola pojednává o andragogice, o základních pojmech, o jejím vzniku a rozvoji. Dále se zabývá kategoriemi celoživotního vzdělávání a cílovými skupinami, které ve vzdělávání dospělých rozlišujeme.

Druhá kapitola je zaměřená na sebevzdělávání. Nalezneme v ní vysvětlení pojmu sebeřízené učení. Dále v ní nalezneme názory na sebevzdělávání a jejich vývoj.

Ve třetí kapitole je vysvětlen pojem bibliopedagogika. Zde jsou uvedeny podkapitoly, jako je proces čtení a čtenářské návyky a zájem o četbu.

Čtvrtá kapitola pojednává o psychologii čtenáře. Obsahuje více informací o osobnosti čtenáře, o potřebě četby a jaké jsou účinky a působení četby.

V páté kapitole se snažím zdůraznit jak je kniha důležitým prostředkem k učení, a to, že bychom neměli knihy přehlížet. Měli bychom číst co nejvíce moudrých knih, aby moudrost, která se v nich ukrývá, byla nalezena.

Šestá kapitola je velice důležitou částí mé bakalářské práce, jelikož v ní pojednávám o tom, jaký mají vztah rodiče ke čtení knih, které jsou plné rad a nových informací. V této kapitole pojednávám o tom, jaká jsou rizika moudrých knih.

Sedmá kapitola se již zabývá samotným výzkumem. Tato část práce zjišťuje, zda rodiče čtou knihy, které jim mohou pomoci v komunikaci s dětmi a ve výchově. Jsou v ní uvedené cíle výzkumné otázky práce, metodika a samotné výsledky výzkumu. Pro svou práci jsem zvolila kvantitativní šetření. Pomocí dotazníků jsem získala potřebné informace, které jsem následně zpracovala do tabulek a poté do grafů.

Práce se opírá především o tyto zdroje: M. Beneš - *Andragogika*, L. Vášová - *Úvod do bibliopedagogiky*, J. A. Komenský - *Jak dovedně užívat knih, hlavního nástroje vzdělání*, P. Hartl - *Kompendium pedagogické psychologie dospělých*.

1 Andragogika

Pro první kapitolu jsem zvolila téma andragogiky z důvodu, že rodiče, kteří čtou nějaké knihy, které jim pomohou při komunikování s dětmi a s výchovou, se vlastně tímto způsobem vzdělávají. Proto nás první kapitola provede andragogikou, která se zaměřuje na vzdělávání dospělých.

„Andragogika je vědní a studijní obor zaměřený na veškeré aspekty vzdělávání a učení se dospělých. Existují rozdílné koncepce andragogiky. V našem pojetí je andragogika specifická součástí věd o výchově, vzdělávání a vyučování.“¹

Termín „andragogika“ je u nás již poměrně rozšířený. V jiných zemích se naopak tento pojem příliš neprosadil, častěji je nahrazován výrazem vzdělávání dospělých nebo další vzdělávání.²

Dle Palána je vzdělávání dospělých vzdělávacím procesem. Jde o obecný pojem pro vzdělávání dospělé populace a obsahuje veškeré aktivity, které se týkají vzdělávání a jsou realizované jako řádné školské vzdělávání nebo mohou být realizované jako další vzdělávání a vzdělávání seniorů. Vzdělávání dospělých je tedy procesem systematického a cílevědomého osvojování a upevňování postojů, znalostí, dovedností, návyků, hodnot i společenských forem při jednání a chování osob, které již ukončily školní vzdělávání i přípravu na povolání a dokonce i vstoupily na trh práce. Dále Palán říká, že vzdělávání dospělých je vzdělávacím systémem, kdy jde o systém vzdělávacích aktivit jak institucionálně organizovaných, tak i individuálních (sebevzdělávacích), které mají za úkol doplnění, nahrazení, rozšíření nebo obohacení počátečního vzdělání dospělých osob.³

1.1 Základní pojmy andragogiky

Tato podkapitola se bude věnovat vymezením některých pojmů z andragogiky. Mezi základní pojmy andragogiky patří: dospělý (dospělost), výchova a vzdělávání.

---

¹ BENEŠ, M. *Andragogika*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2014. s. 11.

² Srov. BENEŠ, M. *Andragogika*, s. 11.

³ Srov. PALÁN, Z. *Výkladový slovník vzdělávání dospělých*, s. 130.

Dalšími rozšiřujícími pojmy jsou dále vzdělání, celoživotní vzdělávání a učení, vzdělavatelnost dospělých a další vzdělávání.

- **Dospělý (dospělost)**

Dle andragogického slovníku se stává člověk formálně dospělým, když dovrší věku osmnácti let (právnícké hledisko). Pokud se na tento pojem podíváme z hlediska biologického a psychologického, dospělost je vlastně období vrcholu zrání jedince.⁴

- **Výchova**

„Výchova - Proces záměrného působení na osobnost člověka s cílem dosáhnout pozitivních změn v jejím vývoji.“⁵

Dle Beneše je výchova závislá na vychovateli, směřuje k nějakým cílům a má určité obsahy a předměty. Při výchově na sebe navzájem působí pedagog a vychovávaný. Dále Beneš jako výchovu uvádí metodické a plánovité jednání pedagoga.⁶

- **Vzdělávání**

Jaroslav Mužík ve své knize Androdidaktika píše o vzdělávání jako o procesu, při kterém si člověk prostřednictvím vyučování osvojuje určité poznatky a činnosti, které pomocí učení přeměňuje ve vědomosti, návyky a dovednosti. Vzdělávání potom probíhá mezi dvěma činiteli, a to mezi učitelem (vzdělavatelem nebo lektorem) a žákem (vzdělávaným nebo účastníkem). Pokud hovoříme o vyučování, je to z pohledu vzdělavatele. Pokud hovoříme o učení, jde o pohled vzdělávaného.⁷

- **Vzdělání**

Od pojmu vzdělávání musíme rozlišovat pojem vzdělání. Můžeme tedy říci, že vzdělání je vlastně výsledkem procesu vzdělávání, seberozvoje a sebevzdělávání. Na rozdíl od vzdělávání je vzdělání vnitřní kvalitou osobnosti a tudíž není přenositelné a není možné, aby se stalo zbožím.⁸

- **Celoživotní vzdělávání a učení**

U celoživotního vzdělávání je důležitá potřeba člověka neustálé kultivace. Toto vzdělání dává člověku prostor pro to, aby se mohl vzdělávat v různých etapách

---

⁴ Srov. PRŮCHA, J., VETEŠKA, J. *Andragogický slovník*, s. 79.

⁵ PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. 6. rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2009. s. 345.

⁶ Srov. BENEŠ, M. *Andragogika*, s. 16.

⁷ Srov. MUŽÍK, J. *Androdidaktika*, s. 13.

⁸ Srov. BENEŠ, M. *Andragogika*, s. 16.

svého vývoje v harmonii s jeho zájmy, potřebami, dovednostmi. Umožňuje jedinci toto činit až do výše jeho možností. Celoživotní vzdělávání a učení napomáhalo ke změně koncepce celého vzdělávání. Celoživotní učení nabízí jedinci získat novou kvalifikaci a kompetence, kdykoli po celý jeho život.⁹

- **Vzdělavatelnost dospělých**

Vzdělavatelnost dospělých neboli schopnost učení dospělých je míra dispozic k tomu, aby se mohl aktivně zapojit do procesu vzdělávání. Vzdělavatelnost se s věkem modifikuje a mění, ale člověk o ni nepřichází. Paměťová schopnost se přemísťuje z mechanické na logickou. Narůstá schopnost zapamatování si obrazů a abstraktních věcí, naopak s rostoucím věkem klesá množství informací, které zpracováváme, a klesá lehkost učení.¹⁰

- **Další vzdělávání**

Pojem další vzdělávání zahrnuje pouze takové vzdělávání, které následuje po školském uceleném vzdělávání nebo navazuje na pracovní praxi.¹¹

1.2 Vznik a rozvoj vzdělávání dospělých

Vzdělávání a výchova jsou odjakživa součástí lidského života. Jde o nutnost předávat a rozšiřovat své nabyté zkušenosti, poznatky a dovednosti svým dětem, a tím pádem vzdělávat a vychovávat budoucí generace. Hlavním prostředkem vzdělávání a výchovy se stala zkušenost, kterou si lidé předávali pomocí nápodoby. Pro prvotní výchovu byly důležité pudy, a to pud sebezáchovy (týká se vlastní existence) a pud k zachování rodu (týká se ochrany dětí).¹²

„Vzdělávání člověka nemůže být omezeno jen na dobu dětství a mládí, ale naopak provází všechny věkové stupně. Ideu celoživotního vzdělávání lze vystopovat u Jana Ámose Komenského. Komenskému nejde jen o rozumovou výchovu člověka, ale i o formování jeho charakteru a kultury jednání, v podstatě o rozvoj celé osobnosti člověka. Vychází přitom z přesvědčení, že každý člověk by měl být zdokonalován a přiměřeně vzděláván.“¹³

---

⁹ Srov. PALÁN, Z., LANGER, T. *Základy andragogiky*, s. 43.

¹⁰ Srov. PALÁN, Z. *Výkladový slovník vzdělávání dospělých*, s. 132.

¹¹ Srov. MALACH, J. *Kapitoly z andragogiky*, s. 14.

¹² Srov. PALÁN, Z., LANGER, T. *Základy andragogiky*, s. 8.

¹³ MUŽÍK, J. *Androdidaktika*. 2. přeprac. vyd. Praha: ASPI, 2004. s. 21.

Ke vzniku a rozvoji vzdělávání dospělých u nás napomohl humanismus, myšlenky osvícenství, romantismus, neoromantismus a filantropismus. Tyto směry měly za cíl vytvořit protiklad k technice a produkci zmechanizované společnosti. V českých zemích mělo na rozvoj vzdělávání dospělých velký vliv národní obrození, snaha o uznání českého jazyka za jazyk úřední, vznik měšťanstva apod. Vůbec prvotními nositeli lidové osvěty byli kněží a učitelé, osobnosti z oblasti vědy a kultury, různé spolky (hudební, divadelní, pěvecké), dále knihovny a v neposlední řadě nedělní školy. Začaly se prosazovat úplně nové formy vzdělávání, mezi hlavní patřilo přírodovědné vzdělávání a vzdělávání zemědělců a řemeslníků. Ve druhé polovině 20. století se rodí vzdělávání dospělých vztahující se k instituci. Zakládaly se nové spolky, jako byla např. Umělecká beseda nebo Spolek pro veřejné populární přednášky Osvěta, tiskly a rozšiřovaly se všelijaké ročenky, kalendáře, almanachy. Prostřednictvím tělovýchovného hnutí (katolický Orel, Sokol, apod.) se rozvíjely vzdělávací aktivity.¹⁴ Po roce 1918 se stát rozhodl na jednu stranu podporovat a rozvíjet vzdělávání dospělých, ale zároveň se snažil i o kontrolu a podřízení státu a jeho zájmům. Vznikaly různé družstevní školy. Výbor pro pořádání přednášek vysokých škol českých přispíval vysokým školám, které zabezpečovaly vzdělávání pro dospělé. Ačkoliv byly ve vzdělávání dospělých značné úspěchy, lidová výchova nedosahovala vždy očekávaných výsledků. Po roce 1948 byla veškerá vzdělávací a výchovná činnost plně podřízena komunistické ideologii. Začaly vznikat politické a vysoké školy, které obstarávaly přípravu politických funkcionářů. Na jedné straně můžeme v této době zaznamenat obrovský vzrůst jak všeobecného, tak i profesního vzdělávání dospělých, ale na straně druhé komunistická strana určitým vrstvám zakazovala přístup ke vzdělávání. Studium se v této době uskutečňovalo především dálkovou nebo večerní formou. Zájmové vzdělávání zajišťovaly hlavně školské instituce, dále knihovny a vzdělávací instituce, které byly vybudovány orgány místní správy. Stát se ovšem postupně dostával do pozadí a zodpovědnost předal hlavně trhu, občanským iniciativám a vlastní zodpovědnosti. V dnešní době naopak role státu roste.¹⁵

Pro rozmach vzdělávání dospělých byla velice důležitá šedesátá a sedmdesátá léta minulého století. Došlo k několika změnám. Lidé měli stejné šance ke vzdělávání, ve společnosti se prohloubila demokratizace, došlo k rychlému hospodářskému růstu a bylo potřeba více kvalifikací, mezinárodní organizace podporovaly rozvoj různých

---

¹⁴ Srov. BENEŠ, M. *Andragogika*, s. 29.

¹⁵ Srov. Tamtéž, s. 30-34.

konceptí celoživotního vzdělávání a andragogika se stala na vysokých školách samostatnou disciplínou. V průmyslových zemích se odehrávaly rozsáhlé reformy, pomocí kterých začala narůstat kvantitativní i kvalitativní vzdělanost dospělých. V dnešní době neustále narůstá hodnota a prestiž vzdělání. Nejenže lidé vyhledávají zájmové vzdělávání, ale hledají převážně vzdělání, které jim zajistí profesní kvalifikaci.¹⁶

1.3 Kategorie celoživotního vzdělávání

Celoživotní učení můžeme rozdělit do těchto kategorií:

- **Formální učení** - toto učení se uskutečňuje ve vzdělávacích institucích, které patří do vzdělávacího systému. Je ukončeno nějakým dokladem o studiu (diplom, vysvědčení).
- **Neformální učení** - toto učení se uskutečňuje vedle hlavního vzdělávacího systému, ale není ukončeno žádným formalizovaným dokladem. Studenti mohou získat pouze doklad neformalizovaný (osvědčení, certifikát, potvrzení).
- **Informální učení** - toto učení se uskutečňuje celý život. Na rozdíl od dvou předchozích, se nemusí jednat o učení záměrné. Jedinec si proces učení nemusí uvědomovat.¹⁷ Do informálního učení můžeme zařadit poznatky, které jedinec získá četbou, poslechem rádia nebo sledováním TV. Má zásadní přínos pro rozvoj osobnosti.¹⁸

1.4 Cílové skupiny ve vzdělávání dospělých

„Vzdělávací nabídka může být nespecifická, určená všem dospělým (např. některé druhy zájmového vzdělávání, jazykové či počítačové kurzy). Ve společnosti se ale dají určit i skupiny se specifickými vzdělávacími zájmy nebo potřebami. Takové skupiny se označují jako cílové.“¹⁹

---

¹⁶ Srov. BENEŠ, M. *Andragogika*, s. 34-35.

¹⁷ Srov. HLADÍLEK, M. *Kapitoly z obecné didaktiky a didaktiky vzdělávání dospělých*, s. 157.

¹⁸ Srov. ŠERÁK, M. *Zájmové vzdělávání dospělých*, s. 63.

¹⁹ BENEŠ, M. *Andragogika*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2014. s. 108.

Ve vzdělávání dospělých se nikdy nemůžeme spolehnout na to, že budeme mít neustále stejné, stálé a jasně určené skupiny účastníků. Proto se musejí přizpůsobovat cíle, obsahy a metody práce aktuálním účastníkům vzdělávání. Při utváření cílové skupiny je poměrně dost důležitá myšlenka sociální rovnosti, stejná šance na vzdělávání a právo na vzdělávání. Některé obory se zaměřily právě na znevýhodněné skupiny a měly snahu pro tyto skupiny vytvořit odpovídající vzdělávací programy. Právě zaměření se na tyto znevýhodněné skupiny je jedna z možností, jak můžeme chápat cílové skupiny ve vzdělávání dospělých. U cílových skupin není důležité pouze jejich určení zvenku, ale hlavní je, aby si účastníci vzdělávání uvědomovali, že jsou součástí specifické cílové skupiny. Právě proto se můžeme setkat se vzděláváním matek nebo žen obecně, ale vzdělávání otců nebo mužů se uskutečňuje pouze okrajově. Jako příklad si můžeme uvést např. romskou populaci, která má určité deficity ve vzdělání, ale ne vždy ve vzdělávání tato populace vidí pomoc k vyřešení vlastních problémů. Vytváření cílových skupin ve vzdělávání dospělých se uskutečňuje téměř bez problémů. Rozdělování skupin na univerzitách třetího věku nebo v angličtině pro manažery je dobře uskutečnitelné. Pro každý druh vzdělávání je daná určitá klientela a u té jsou respektovány její specifické potřeby. Můžeme říci, že ve vzdělávání dospělých máme určité, již tradiční cílové skupiny, do kterých řadíme například rodiče, ženy, vězně, seniory, nezaměstnané, zaměstnance apod. Stávají se skupinou se specifickými potřebami a tím pádem jsou předmětem výzkumu cílových skupin. Mezi kritéria při určování skupin patří pohlaví, věk, forma vzdělávání, dosažené vzdělání, profesní zařazení, motivace a sociologické kritérium.²⁰

2 Sebevzdělávání

Druhou kapitolu zaměřenou na sebevzdělávání jsem zvolila proto, že rodiče, kteří čtou literaturu, se vzdělávají individuálně, probíhá u nich tedy proces sebevzdělávání. Proto si tento pojem nyní objasníme.

---

²⁰ Srov. BENEŠ, M. *Andragogika*, s. 108 - 109.

„Individuální vzdělávání - sebevzdělávání - Vzdělávání „sama sebe“. Můžeme je kategorizovat na vzdělávání spontánní - získávání znalostí a dovedností neformálně, z různých pramenů na základě vnitřní potřeby, většinou formované pracovní činností nebo osobnostním zaměřením (koníčky, zájmy, dispozice, okolí), kdy si jednotlivec sám stanoví cíle a způsob sebevzdělávání, sám sebe motivuje a hodnotí.“²¹

2.1 Sebevzdělávání a sebeřízené učení

V naší společnosti se čím dál více objevuje potřeba vzdělávat se. Dospělý člověk má mnoho možností, ze kterých si může vybrat způsob svého dalšího vzdělávání. Jedním z nich je právě sebevzdělávání.

Sebevzdělávání dospělých již není pouze osobní záležitostí člověka, ale je především záležitostí celospolečenskou. Sebevzdělávání můžeme zařadit do individualizovaného učení, při kterém jedinec sám nabývá informací, teoretických poznatků atd. tím, že studuje různé články, příručky, učebnice, knihy, slovníky apod. Tento způsob vzdělávání se stává sebeřídícím procesem. Po dobu tohoto sebevzdělávání jedinec přeměňuje sám sebe. Při procesu sebevzdělávání je jedinec aktivním subjektem učení. Můžeme říci, že každý dospělý člověk, kterého zajímá jakákoliv volnočasová činnost (např. nějaký koníček, činnost v oblasti lidského poznání) se sebevzdělává.²²

Cílem současného odborného vzdělávání je dosažení nejen toho, aby absolvent nabyté informace znal a ovládal, ale hlavně toho, aby si osvojil schopnost umět si potřebné informace dohledat na patřičných místech. Zkrátka aby věděl, kde může potřebné informace získat. Podmínkou pro efektivní sebevzdělávání je právě umění jedince vyhledat a využít informace. Je málo pravděpodobné, že by bez této schopnosti jedinec v sebevzdělávání mohl vůbec uspět.²³

„Sebeřízení – Volní proces směřující k autořízení vlastní osobnosti. Schopnost regulovat své jednání a chování, schopnost regulovat sebevýchovu, sebevzdělávání, schopnost odříkání, sebemotivace. Sebeřízení je předpokladem seberealizace (viz) a sebepřekračování (viz).“²⁴

---

²¹ PALÁN, Z. *Výkladový slovník vzdělávání dospělých*. Praha: DAHA, 1997. s. 48.

²² Srov. HARTL, P. *Kompendium pedagogické psychologie dospělých*, s. 211.

²³ Srov. Tamtéž, s. 213.

²⁴ PALÁN, Z. *Výkladový slovník vzdělávání dospělých*. Praha: DAHA, 1997. s. 105.

Koncepce sebeřízeného učení vznikla nejprve v USA, kde je toto učení pokládáno za cíl a filozofii vzdělávání dospělých. Sebeřízené učení můžeme pokládat za pozitivní, neboť obsahuje autonomii a vlastní aktivitu učícího se. Sebeřízené učení poskytuje jedinci možnost, aby se mohl sám rozhodnout o tom, co, jak, kdy a proč se učí. Sebeorganizace v sobě ale obsahuje i rozhodování, jestli budu hledat pomoc expertů, přátel apod.

2.2 Názory na sebezvzdělávání a jejich vývoj

„Názor, že sebezvzdělávání dospělých je pro každou společnost významným přínosem, najdeme od antiky až po současnost včetně díla KOMENSKÉHO. Vývoj způsobu a koncepce sebezvzdělávání lze rozdělit do tří etap.“²⁵

- **Tradiční koncepce** - platila do první poloviny 20. století. Svoboda a autonomie nebyla přítomna při osvojování si různých technik a postupů sebezvzdělávacího procesu. Toto vzdělávání bylo určeno pouze středním vrstvám. Chybělo zde kritické uvědomění si sociálních a kulturních omezení. Rovnost přístupu ke vzdělávání zde chybí, docházelo spíše ke kulturní propasti ve společnosti.
- **Humanistická koncepce** - jedinci si sami určují a rozhodují o cílech a záměrech učení, plánují si učební postupy, vyhledávají potřebné informace a zdroje a v neposlední řadě si sami hodnotí výsledky, kterých dosáhli. Tento způsob učení je považován za nejlepší pro zralé dospělé. Jedinci odpovídají sami za sebe a svoje učení.
- **Celoživotní vzdělávání** - tato koncepce vychází z filozofie celoživotního vzdělávání a vzniká v posledním desetiletí druhého milénia.²⁶ Učící se jedinec určuje pravidla vzdělávání. Učení je zde zábavou a osobní investicí lidí ve prospěch organizací a celé společnosti. Východiskem toho vzdělávání je život jedince.²⁷

---

²⁵ HARTL, P. *Kompendium pedagogické psychologie dospělých*. Praha: Karolinum, 1999. s. 211.

²⁶ Srov. HARTL, P. *Kompendium pedagogické psychologie dospělých*, s. 211–212.

²⁷ Srov. Tamtéž, s. 21–23.

3 Bibliopedagogika

Téma bibliopedagogiky je pro moji práci důležité, protože jde o obor, který se zabývá četbou knih a vším, co je s knihou spojené.

Poprvé pojem bibliopedagogika použil Jaroslav Frey ve své knize *Úvod do výchovy čtenářů*, která byla vydána roku 1936. Tento pojem měl být obdobou pro bibliopsychologii, která se tehdy začala rozvíjet.²⁸

„Pojem "bibliopedagogika" se však v tehdejší době v odborné veřejnosti neujal a na řadu let upadl v zapomnutí. Až v roce 1970 se na 36. kongresu IFLA (International Federation of Library Associations) v Moskvě v referátu O. S. Čubarjana o postavení knihovnictví v systému věd opět termín bibliopedagogika objevil, a to pro označení integrace poznatků pedagogiky a knihovnictví.“²⁹

Univerzitní profesor dr. Štefan Pasiar charakterizuje bibliopedagogiku jako speciální pedagogickou disciplínu, která má za cíl zkoumat výchovné působení na člověka pomocí knihy. Dále se zabývá vztahy a přístupy člověka ke knize a pracovními postupy čtenáře s knihou. Předmětem zkoumání bibliopedagogiky nejsou pouze výše uvedené cíle, ale předmět zkoumání zahrnuje celou řadu postupů při pracování s knihou. Patří sem například osvojování nových poznatků, vědomostí, myšlenek, informací a také technik čtení atd. V bibliopedagogice nejde pouze o studium knih, ale můžeme sem zařadit i studium dalších (sekundárních) pramenů poznání. Bibliopedagogika si klade za cíl také to, aby člověk uměl nejenom číst, ale aby dokázal opravdu studovat, a to intenzivně, a taktéž s knihami kulturně zacházet. Dnešní úlohou této oblasti je hlavně výchova k vyspělému a aktivnímu čtenářství člověka. Tato disciplína je navázána na pedagogické a psychologické disciplíny a také na sociologii. Spojuje poznatky pedagogických věd, které můžeme aplikovat v knihovnické praxi. Tato disciplína se snaží o pedagogické působení na čtenářovy zájmy a potřeby. Dále zahrnuje různé otázky: např. otázka intenzity tvořivého myšlení při procesu čtení a učení se, dále pak otázka efektivnosti čtení. Pokud hovoříme o praktické složce bibliopedagogiky, můžeme říci, že vychází z konkrétních forem

---

²⁸ Srov. VÁŠOVÁ, L. *Úvod do bibliopedagogiky*, s. 6.

²⁹ VÁŠOVÁ, L. *Úvod do bibliopedagogiky*. Praha: ISV, 1995. s. 6.

práce s knihou a taktéž se čtenářem. Navozuje u člověka potřebu vytvořit si potřebné návyky v samostatné práci s knihou a dalšími prameny poznání.³⁰

3.1 Proces čtení

S pojmem četba/čtení se v dnešních teoriích často setkáváme jakožto s pojmem velice idealizovaným. Četba je chápána jako nějaký proces, který je prováděn zodpovědně, uvědoměle, systematicky až metodicky. Nemluvíme tedy pouze o čtení rekreačním, ale spíše o čtení s porozuměním. Četbou se tedy myslí taková aktivita, při které je čtenář schopen přečtené správně interpretovat.³¹

Při čtení jde hlavně tedy o vnímání toho, co čteme a uvědomování si významu slov, která mají svou formu a obsah. Čtení je vlastně dešifrováním určitých grafických znaků a pochopení významu slov pomocí toho, že si dokážeme spojit jejich obsah a formu. Můžeme říci, že čtení je převážně duševní prací, ale nesmíme zapomenout, že je neoddelitelně spojeno s tělesnou motorikou.³²

„Z hlediska výzkumu očních pohybů při čtení zaujímá významné postavení francouzský lékař Émile Javal (1839 - 1907), který již v roce 1878 zjistil, že oči se po řádku textu nepohybují plynule, ale vykonávají řadu skákavých pohybů. Javalův termín "par saccades" se ujal a užívá se jej též u nás jako označení pohybů sakadických. Kromě těchto sakadických pohybů oko fixuje v každém řádku několik bodů. Bylo zjištěno, že první čtvrtina řádku zabírá asi 30% fixačního času, zbytek je rozdělen na zbývající 3/4 řádku. Veškeré čtení se uskutečňuje v době fixačních přestávek (fixací), protože v době sakadického pohybu nevidíme jasně (sítnicová stimulace je málo účinná), i když proces vnímání probíhá i při tomto pohybu.“³³

3.2 Čtenářské návyky a zájem o četbu

Pokud hovoříme o čtenářském návyku, máme na mysli to, jak si čtenář knihu, o kterou se zajímá, obstará nebo jak s knihou zachází. Můžeme říci, že právě návyk číst

---

³⁰ Srov. VÁŠOVÁ, L. *Úvod do bibliopedagogiky*, s. 6-7.

³¹ Srov. ŠTOCHL, M. *Teorie literární komunikace*, s. 97.

³² Srov. VÁŠOVÁ, L. *Úvod do bibliopedagogiky*, s. 34.

³³ VÁŠOVÁ, L. *Úvod do bibliopedagogiky*. Praha: ISV, 1995. s. 36.

je úzce spjat s potřebou četby. Lidé mají různé čtenářské návyky, někdo je zvyklý číst vleže, před spaním nebo v danou denní dobu. Někteří čtenáři jsou dokonce zvyklí dělat si poznámky z četby nebo diskutovat s někým o tom, co si přečetli. Tím, jaké má člověk čtenářské návyky, se ukazuje jeho osobnost čtenáře. Svědomitý a pečlivý čtenář dočte knihu do konce, ať je nudná sebevíc a nelíbí se mu. Naopak čtenář, který je povrchní a nemá silnou vůli, nedokáže zvládnout nudné pasáže a knihu nedočte. Mezi čtenářské návyky můžeme zařadit také rychlost čtení. Musíme si uvědomit, že rychlost čtení závisí na druhu literatury a na obtížnosti a srozumitelnosti textu, který čteme, a také na schopnostech čtenáře. Nemá význam, pokud čteme rychle a uniká nám smysl toho, co čteme, takové čtení potom nemá význam. Rychlost čtení je individuální jak u každého čtenáře, tak i při čtení různých typů literatury. Obvykle se nám lépe a rychleji čte beletrie než vědecká literatura.³⁴

K tomu, abychom si dokázali osvojit kladné čtenářské návyky, je potřeba mít pevnou vůli. Pokud čteme knihu, musíme se snažit nevěnovat se jiné činnosti a měli bychom se snažit o plné soustředění na čtený text. Dobrý čtenář by měl zvládat rozdílné způsoby čtení např. orientační čtení, které slouží k tomu, aby si čtenář udělal obrázek o dané knize, a aby se dozvěděl základní informace o knize. Při tomto čtení si všímáme nejen názvu díla, ale i jména autora, rozčlenění do kapitol, obsahu, grafů, ilustrací apod. Další způsob čtení je čtení kurzorické. Jedná se o čtení, kdy rychle a zběžně pročteme text. Zachycujeme zásadní slova a můžeme si i zvýraznit podstatné pasáže, ke kterým se později chceme vrátit. Dále můžeme uvést ještě statarické čtení, při kterém text čteme důkladně a velice pečlivě. U takového čtení rychlost závisí na faktu, jak dobře čtenář chápe text. Posledním způsobem čtení je čtení selektivní neboli výběrové. Při selektivním čtení čtenář dodržuje určitý program, hledá určitý údaj nebo jméno, datum, období apod. Snažit se o vybudování čtenářských návyků je třeba již v útlém dětství, naučit dítě mít správný vztah ke knize a naučit jej i správnou techniku čtení.³⁵

Pokud hovoříme o zájmu k četbě, musíme si nejdříve upřesnit, co to vlastně vůbec zájem je. Zájem je relativně stálé zaměření osobnosti pro určitou činnost. Jestliže má člověk zájem o četbu, znamená to, že tuto činnost dává do popředí před jiné činnosti a nachází v ní uspokojení.³⁶

---

³⁴ Srov. VÁŠOVÁ, L. *Úvod do bibliopedagogiky*, s. 40.

³⁵ Srov. Tamtéž, s. 42-43.

³⁶ Srov. Tamtéž, s. 52.

„Čtenářský zájem lze charakterizovat jako kulturní nebo intelektuální zájem, neboť se začíná objevovat až na určitém stupni intelektuálního vývoje. Je obecně podmíněn schopností číst a jeho charakter, intenzita a trvalost jsou závislé na sociálním a kulturním prostředí, v němž jedinec žije.“³⁷

Tak jako všechny zájmy, i zájmy čtenářské jsou úzce spjaty s duševními potřebami člověka. Můžeme říci, že potřeba poznání něčeho nového podmiňuje zájem. Estetickou potřebu může člověk vyjádřit jako vztah ke knize jako k dílu. Pokud člověk nemá možnost číst nebo si alespoň knihu prohlížet, může u něj dojít až k frustraci. Pokud z dítěte nevychováme čtenáře již od útlého věku, těžko můžeme čekat, že v dospělosti takový „nečtenář“ z ničeho nic projeví zájem o knihu u sebe nebo, že bude vést ke čtenářství své dítě. O tom, zda bude mít člověk kladný vztah ke knize, se rozhoduje již v raném dětství dítěte. Důležitý je první kontakt dítěte s knihou, vše nové se stává pro dítě nesmírně zajímavé a připoutá to jeho pozornost. A právě potřeba nových poznání a estetických prožitků může být knihou uspokojována. Pokud se nám nepodaří v dětství navázat kladný vztah ke knihám, je velice pravděpodobné, že ani v dospělosti se tento vztah neobjeví.³⁸

4 Psychologie čtenáře

Psychologie čtenáře hraje velkou roli při procesu čtení a získání čtenářova zájmu o knihu. Jelikož se v mojí práci pojednává o rodičích a jejich četbě knih, má dle mého názoru toto téma v mé práci místo. Vždyť právě potřeba četby je u rodičů důležitá. Proč by jinak rodiče četli literaturu určenou pro ně?

Psychologii čtenáře můžeme zařadit mezi obor aplikované psychologie. Pro mnoho lidí se stává četba potřebnou, pokud v ní naleznou odpovědi na své otázky. Pokud má člověk potřebu číst, je v něm vyvoláván čtenářský neklid, který je úzce spojený se snahou opatřit si danou knihu s konkrétní tematikou, která ho zajímá. Intenzita čtenářské potřeby se mění dle toho, jak je již člověk nasycen informacemi. Dále je ovlivněna objevováním a zanikáním životních problémů jedince. Obor

---

³⁷ VÁŠOVÁ, L. *Úvod do bibliopedagogiky*. Praha: ISV, 1995. s. 53.

³⁸ Srov. VÁŠOVÁ, L. *Úvod do bibliopedagogiky*, s. 53-54.

psychologie čtenáře zkoumá psychologickou funkci vztahu člověka k literatuře. Psychologická funkce vztahu člověka k literárnímu dílu znamená to, že literatura vyvolává psychické účinky stránkou jak obsahovou, tak i formální. Hlavním úkolem tohoto oboru je tedy zjišťování různých souvislostí mezi člověkem a jeho četbou. Psychologie čtenáře studuje předcházející vnitřní i vnější podmínky vztahu člověka k předmětu četby a zkoumá úplný vztah čtenáře k četbě a jejímu předmětu. Středem zájmu se stává především literární četba. Francouzský sociolog Robert Escarpit rozlišil dva druhy četby, a to funkcionální četbu a četbu literární. Funkcionální četba má informativní charakter, lidé ji vyhledávají a čtou proto, aby se poučili a doplnili si informace. Do funkcionální četby řadíme literaturu, která má příručkový charakter. Patří sem například encyklopedie, slovníky nebo přírodovědecká a další odborná sdělení. Literární četba plní funkci estetickou a psychologickou. Působí na nás nejen obsah, ale například titulní strana, typ písma nebo ilustrace uvnitř.³⁹

4.1 Osobnost čtenáře

Pro pojem čtenář můžeme najít mnoho definic, záleží pouze na účelu definice. Obecně ale můžeme říci, že čtenářem je jedinec, který dokáže číst. Pokud bereme definici z hlediska aktuálního, mluvíme o osobě, která právě čte. Ovšem vezmeme-li definici z hlediska substanciálního, hovoříme o osobě, která se zajímá o četbu, která má literární i neliterární obsah. Pokud chceme čtenáře definovat z hlediska psychologie, jde o osobu, která vnímá text, který je psaný, rozumí mu, má k němu určitý zájmový vztah a z psychologického hlediska jej konzumuje.⁴⁰ Pojem osobnost můžeme definovat z psychologického hlediska. Jde tedy o osobitý a ojedinelý celek duševního života jedince.⁴¹

„Osobnost člověka je tedy organizovaný celek duševního života, integrovaný s biologickou a společenskou stránkou jeho existence v proměnlivou a dynamicky založenou strukturu.“⁴²

---

³⁹ Srov. VÁŠOVÁ, L. *Úvod do bibliopedagogiky*, s. 32-33.

⁴⁰ Srov. Tamtéž, s. 33.

⁴¹ Srov. Tamtéž, s. 51.

⁴² VÁŠOVÁ, L. *Úvod do bibliopedagogiky*. Praha: ISV, 1995. s. 51.

Pokud chceme nějakého jedince charakterizovat jako osobnost, potřebujeme se zaměřit na jeho temperament, dovednosti, charakter, motivaci, zájmy, postoje, schopnosti a vůli.⁴³

Jestliže se zaměříme na studium osobnosti čtenáře, musíme se zajímat hlavně o motivaci čtenářovy četby. Za jakým účelem něco čte, jaký k tomu má čtenář motiv. Motivy jsou vnitřní pohnutky chování. Vyšší motivy přicházejí na řadu tehdy, když jsou uspokojeny motivy nižší. Tak je to i s potřebami. Psychologické potřeby (řadíme sem i potřebu četby, rekreaci a vzdělávání) můžeme uspokojit až tehdy, když jsme uspokojili fyziologické potřeby. Jedinci, kteří potřebují neustále nějaké změny, více dobrodružství, mají velký rozsah čtenářských zájmů a požadavků. Ti, co dobrodružství nevyhledávají, nemají rádi změny, u nich jsou určité a stálé čtenářské zájmy. Motivace k volbě druhu četby může být různorodá, může jít o motivaci z nedostatku jiné činnosti, při potřebě seberealizování se. Motivací čtenářů může být i kompenzace toho, čeho člověk ve svém životě nemá dostatek. Může jít i o snahu vyrovnat se nějakému jedinci, přiblížit se mu nebo ho dokonce překonat. Pokud čtenář vyhledává určitý druh literatury, vede ho k tomu např. zájem o určitou problematiku nebo autora.⁴⁴

4.2 Potřeba četby

„Kniha je pro čtenáře vždy určitou hodnotou a hodnoty jsou komplementárním pojmem k potřebám. V případě čtenářské potřeby jde o kategorii sekundárních, tzv. sociogenních potřeb. Ty se vytvářejí v průběhu ontogeneze jedince intencionální (záměrnou) výchovou, a dále v procesu sociálního učení prostřednictvím nápodoby a identifikace.“⁴⁵

Životní potřeby člověka vznikají při procesu učení pomocí životních zkušeností. Jedna ze složek zkušeností je zkušenost nabytá pomocí četby. Potřeba četby vzniká na základě struktury čtenářských zájmů a návyků. Tato potřeba je však závislá na ontogeneticky vytvořenou dovedností číst a vnímat to, co se nám snaží kniha sdělit. Na vrcholu dovedností, které člověk má, stojí četba odborné a vědecké literatury. Uspokojení lidské potřeby po věděni a celoživotním poznávání reality se nedá uskutečnit bez záměrné výchovy a hlavně bez knih, které jsou podstatným nástrojem

⁴³ Srov. VÁŠOVÁ, L. *Úvod do bibliopedagogiky*, s. 51.

⁴⁴ Srov. Tamtéž, s. 51-52.

⁴⁵ HARTL, P. *Kompendium pedagogické psychologie dospělých*. Praha: Karolinum, 1999. s. 213.

pro její naplnění. K uspokojení této potřeby nemůže dojít bez dlouholetého učení se čtenářským dovednostem. A také k ní nemůže dojít bez práce s knihou a dalšími informačními zdroji.⁴⁶

4.3 Působení a účinky četby

Způsob, jakým kniha na čtenáře působí je podmíněno psychickou individualitou člověka, u které je možné, že se bude působením četby měnit. Když člověk čte knihu, často ji prožívá takovým způsobem a je vtáhnut do děje, že přestane vnímat realitu kolem sebe a potápí se do svého imaginárního světa. Účinků četby je mnoho, jsou rozličné a záleží na povaze čtenáře i na povaze literárního nebo neliterárního díla. Pokud hovoříme o interindividuálním rozdílu působení četby, mluvíme o tom, že kniha bývá posuzována rozdílně různými lidmi. Přesně tak jako jsou odlišné osobnosti, tak existují odlišné čtenářské vztahy ke stejné knize. Tyto rozdíly jsou způsobené odlišnou životní zkušeností čtenářů, různým dosaženým vzděláním, věkem, pohlavím, rozdílnou hloubkou a šíří zájmů apod. Pokud je stejná kniha posuzována jedincem v průběhu jeho života (v různém věku), jde o intraindividuální rozdíl v působení četby.⁴⁷

J. A. Komenský ve své knize *Jak dovedně užívat knih, hlavního nástroje vzdělání* píše o užítku práce s knihou a o jejím čtení. Jako první uvádí, že člověk bude nepochybně osvícen o různých věcech. Pokud člověk bude s někým o něčem hovořit, bude na rozhovor již připraven a nebude muset již nikde informace hledat. Jako druhý užitek vidí Komenský v tom, že čtenář bude bohatý svými vědomostmi a nikdo ho nebude moci osočovat, že si sám říká, že vlastní poklady myšlenek, informací a vědomostí. A za třetí užitek považuje to, že člověk nabytý znalostmi má vědomostní poklady výhradně ve svých rukou, a ty mu budou více ku prospěchu než by byly cizí. Jelikož to, co si z knih čtenář vypíše do svého deníku, bude mít vždy při ruce a může si potřebné vyhledat. Vždyť v cizích knihách nebo sbírkách jsou vždy informace, které se čtenářovi nehodí, a které nepotřebuje. A právě, když člověk něco hledá v cizích sbírkách, musí je zbytečně procházet celé, než potřebnou věc najde, což se mu u vlastní sbírky nestane. Jako čtvrtou výhodu sepsání své sbírky poznatků z knih vidí Komenský

---

⁴⁶ Srov. HARTL, P. *Kompendium pedagogické psychologie dospělých*, s. 214-215.

⁴⁷ VÁŠOVÁ, L. *Úvod do bibliopedagogiky*. Praha: ISV, 1995. s. 57-58.

v tom, že se člověk může za pouhý jeden den poradit s mnoha autory, aniž by potřeboval jejich knihy.⁴⁸

V sociální psychologii můžeme najít tyto účinky četby:

- a) Instrumentální účinky - o těchto účincích četby mluvíme tehdy, pokud četba čtenáři poskytne informace, které jedinec uplatňuje při řešení životních problémů, složitých situací a určitých úkolů. Do této kategorie patří literatura naučná, technická, příručková, návody, technické popisy apod. Je možné sem zařadit i beletrii, která je mnohdy schopná odhalit způsob řešení konkrétní čtenářovy situace.
- b) Prestižní účinky - čtenář, který spadá do určité sociální skupiny, hledá takovou literaturu, která mu dopomáhá k pocitu prestiže, vychvaluje jeho skupinu, a která mu upevňuje sebeúctu čtenáře.
- c) Potvrzovací účinky - čtenář se snaží nacházet literaturu, která ho utvrzuje v jeho názorech a postojích. V takové literatuře se čtenáři dostává posílení jeho názorů na život.
- d) Estetické účinky - čtenář si pomocí čtení knih rozšiřuje a obohacuje estetickou zkušenost. Estetické účinky nacházíme nejen v beletrii, ale i v literatuře umělecko-naučné a odborné. Kniha na čtenáře působí svým grafickým zpracováním.
- e) Rekreační a únikové účinky - rekreačními účinky se myslí způsob četby, u které se čtenář pobaví, neřeší žádné svoje problémy a příjemně naplní svůj volný čas. Při četbě čtenář psychicky relaxuje. Pokud hovoříme o únikovém účinku, myslíme tím, že čtenář při čtení knihy uniká ze své obtížné životní situace.
- f) Psychoterapeutické účinky - četba ovlivňuje duševní zdraví. Na těchto účincích je postavena léčba četbou (léčba knihou) – biblioterapie.⁴⁹

---

⁴⁸ Srov. KOMENSKÝ, J. A. *Jak dovedně užívat knih, hlavního nástroje vzdělání*, s. 27-29.

⁴⁹ Srov. VÁŠOVÁ, L. *Úvod do bibliopedagogiky*, s. 59-61.

5 Kniha jako prostředek k učení

Jelikož se moje práce zabývá přínosem literatury pro rodiče, považuji zmíněnou kapitolu za důležitou součást mé práce. Právě kniha je důležitým prostředkem k získávání nových informací a poznatků.

Díky vynalezení knihtisku Johanem Guttenbergem v první polovině 15. století je doposud nejstarším médiem, které se používá, tištěný text. Tištěný text měl obrovský vliv na rozkvět kultury a civilizace vůbec, a to hlavně kvůli své trvanlivosti. Text se dal poměrně snadno uchovat, rozšiřoval a předával nové poznatky a informace následujícím generacím. Pro jedince, který se učí, je důležitá hlavně stálost a trvanlivost psaného slova, které umožňuje časově neomezené učení. Díky tomuto je čtenář schopen sám si ovládat dobu a rychlost své práce s tištěným textem. Významnou roli hraje především fakt, že čtenář má možnost širokého výběru literatury. Další výhodou je všeobecná dostupnost literatury. Šerák uvádí, že četba je vlastně nepostradatelnou součástí vzdělávání. Základní stavební jednotkou lidského vědění jsou knihy. Tento fakt platí už po staletí. V Evropě považujeme za chytrého a vzdělaného člověka právě toho, kdo čte knihy a je tím pádem sečtělý. Důležitou úlohu hrají knihy především při sebevzdělávání člověka. Již od dávných let je upozorňováno na Bibli jako na hlavní autoritu ve vědění. I přesto, že se informační technologie neustále vyvíjejí, stále platí, že kniha je považována za hlavní zdroj vědeckých informací. Jako vzdělaného člověka považuje Šerák toho, kdo knihy čte z důvodu, že si je sám vybral a nemusel být ke knize přilákán pouze reklamou nebo nějakou autoritou.⁵⁰

U tištěného média je od čtenáře požadována jeho vlastní aktivita. Některé výzkumy nám ukazují, že v naší republice 15-25 % obyvatel knihy absolutně nečte. V dnešní době stále více dospělých lidí čte jediné bulvární tisk, komiksy atd.⁵¹

J. A. Komenský ve své knize *Jak dovedně užívat knih, hlavního nástroje vzdělání*, chce poukázat, že člověk, který se chce vzdělávat, si má vážit knih nad zlato a drahé kamení. Dále chce ukázat, že má v knihách sklízet pyl vzácné vědy a předávat

---

⁵⁰ Srov. ŠERÁK, M. *Zájmové vzdělávání dospělých*, s. 114-115.

⁵¹ Srov. Tamtéž, s. 115.

ho do úlu vlastního učení. A v neposlední řadě chce zdůraznit, aby čtenář dobře věděl, jak správně používat těchto nasbíraných pokladů moudrosti.⁵²

Dle Komenského by nám rozum nebyl k ničemu, kdyby neexistoval pokrm moudrosti, který nalézáme v knihách, které jsou plné užitečných příkladů, pravidel, mravů apod. Můžeme říci, že knihy jsou věrnými přáteli lidí, jelikož s námi upřímně rozmlouvají, poučují nás, poskytují nám návody, dokážou nás povzbudit, utěšit a někdy nám pomohou vidět věci, které nám jsou velice vzdálené.⁵³

„Kdyby nebylo knih, byli bychom všichni úplně nevzdělaní, protože bychom neznali minulost, neměli bychom vědomosti o věcech božských ani lidských.“⁵⁴

Knihy je potřebné číst hlavně proto, aby poklady moudrosti, které jsou v nich uschovány, byly nalezeny, a aby je člověk používal. Komenský ve své knize dává radu lidem, aby nejprve četli knihy věcné a až poté knihy slovné. Mezi knihy věcné patří ty knihy, které jsou o potřebných věcech pro každodenní život.⁵⁵

Knihy nestačí pouze číst, čtenář musí číst pozorně, nejdůležitější a nejužitečnější pasáže by si měl zvýraznit nebo vypsát. Ze čtení knih musí mít člověk prospěch. Pokud si z nich čtenář nic nevypisuje nebo alespoň nepodtrhuje, prospěch z nich nemá. Je to dáno tím, že knihy tě neudělají učeným, ale studium knih ano. Můžeme tedy říci, že jedině vypisování si z knih, udržuje čtenářovu pozornost a vtiskuje přečtené informace do paměti.⁵⁶

6 Rodiče a četba knih

Kapitolu o rodičích a četbě knih vnímám jako nejdůležitější a nejpřínosnější pro moji práci. Jde o hlavní téma, kterým se zabývám. Zajímá mě právě souvislost mezi rodiči a četbou knih, které jim mohou pomoci při komunikování s dětmi a při výchově.

---

⁵² Srov. KOMENSKÝ, J. A. *Jak dovedně užívat knih, hlavního nástroje vzdělání*, s. 13.

⁵³ Srov. Tamtéž, s. 14-15.

⁵⁴ KOMENSKÝ, J. A. *Jak dovedně užívat knih, hlavního nástroje vzdělání*. Ostrava: Státní pedagogické nakladatelství, 1965, s. 15.

⁵⁵ Srov. Tamtéž, s. 16-19.

⁵⁶ Srov. Tamtéž, s. 22.

„Co je lepší: vychovávat dítě rozumově, nebo intuitivně? Přemýšlet a číst moudré knihy, nebo raději spoléhat na neposkvrněnou přirozenost?“⁵⁷

O tom, jak být dobrým rodičem, začínají nastávající matky přemýšlet již v těhotenství. Začíná to přílivem literatury, všelijakých rad a doporučení, co a jak správně dělat. Otázkami o porodu všechno teprve začíná. Postupně, když dítě roste, otázek začíná být čím dál více. Rodiče si mohou klást různé otázky, např. Co je dobré pro dítě?, Jak a v čem dítě podporovat?, Jak se zachovat jako rodič v určitých situacích? apod. V dnešní době je mnoho postojů a přístupů k roli rodiče. Jsou rodiče, kteří nemají ani zdání, že vůbec existuje literatura o rodičovství a výchově dětí. Takoví rodiče by ani o naučnou literaturu zřejmě neměli zájem. Najdeme některé rodiče, kteří projevují aktivní zájem o snahu své dítě rozvíjet a komunikovat s ním. Můžeme říci, že mezi rodiči se najdou i takoví, kteří na literaturu o výchově hodně dají a řídí se podle ní. Dokonce poznatky z knih upřednostňují před svou intuicí. Většina rodičů se pohybuje někde mezi těmito dvěma možnostmi. Pokud si rodiče v některých situacích neví rady, jejich rodičovské sebevědomí klesá a snaží se vyhledat nějakou pomoc. Promluví si například se známými a pomoc od odborníka hledají, až pokud jsou v koncích. Častější je, že rodiče hledají užitečné rady a informace na internetu nebo se snaží najít pomoc v nějaké příručce. Otázkou ale zůstává, jestli mají rodiče číst knihy při sebemenším zaváhání ve výchově. Dříve nebylo mnoho knih o tom, jak dítě vychovávat. V dnešní době je tomu naopak. Publikací s touto tematikou je obrovské množství.⁵⁸

Můžeme říci, že výchova je nepochybně intuitivní a nenucenou věcí. Na druhou stranu ale můžeme také říci, že výchova je také věcí kulturní. Vždyť v různých společnostech i rozdílných obdobích byly a jsou různé metody a přístupy k výchově, různé zvyky. V každé zemi jsou tyto zvyky odlišné. U nás matky většinou bývají s dítětem doma jeho první tři roky, ale například ve Francii jsou to pouhé tři měsíce. Naše jednání při výchově dětí je velice ovlivňováno naší společností. Někteří rodiče se drží takových zvyklostí, které vidí kolem sebe. Chování rodičů je z velké části ovlivněno minulostí a vzpomínkami na to, jak se jejich rodiče chovali k nim. Většinou se rodiče chovají ke svým dětem tak, jak to sami jako děti zažili. Zajímavé na tom je,

---

⁵⁷ KOUCKÁ, P. *Zdravý rozum ve výchově: uvolněné rodičovství v hektické době*. Praha: Portál, 2014. s. 185.

⁵⁸ Srov. TEICHMANOVÁ, I. *Dost dobrý rodič*. [cit. 18. února. 2015]. Dostupné na WWW: <http://psychologie.cz/dost-dobry-rodic/>.

že si to ale vůbec nemusejí uvědomovat a uchovávat v paměti. V lidech se prolínají přirozené, kulturní i naučené vzorce chování a prožívání pocitů a někdy vůbec není možné zjistit, odkud pocházejí, kde se v nás berou. Jestliže je s našimi dětmi vše v pořádku, nemají žádný problém a jsou šťastné, není nutné pátrat po důvodech vzniku tohoto chování a prožívání pocitů. Ovšem jestliže je s našimi dětmi nějaký problém, je potřeba ho vyřešit. K řešení problému je zapotřebí, abychom pochopili sami sebe, svoje pochody a myšlenky, dále svoje pocity a reakce na různé situace.⁵⁹

„Vlastně si můžeme představit děti jako květiny a sebe jako zahradníka. Máme-li kvalitní zeminu a přiměřeně slunečního svitu, můžeme s radostí pozorovat, jak nám květinčky rostou, jen je tu a tam zalijeme. Jenže někdy se to tak jednoduše nedaří. Rostlinky neprospívají, vadnou, žloutnou. A my si lámeme hlavu, zda je to nedostatkem vláhy, nebo jejím nadbytkem, zda bychom měli dodat nějaké minerály nebo trochu zastínit... Prostě někdy se výchova daří tak nějak sama, intuitivně, a jindy se v tom doslova plácáme. Pokud máme štěstí a vše jde dobře, můžeme publikace o výchově s klidem ignorovat. Ale když se něco nedaří, nejsme si jisti, nerozumíme dítěti ani svým reakcím na něj, měli bychom hledat radu a pomoc např. v literatuře.“⁶⁰

Je samozřejmé, že pokud máme nějaký problém v této oblasti, snažíme se jako první hledat pomoc rozumově. Začneme přemýšlet nad tím, co a jak děláme, přemýšlíme nad sebou i nad dítětem a hledáme souvislosti. Snažíme se o nalezení vhodného řešení problému. Někdy nám tento způsob řešení problému pomůže, ale není tomu tak pokaždé. U mnoha matek se setkáme s názorem, že vychovávají zcela intuitivně a tím pádem si prakticky jakékoli chování zdůvodní a obhájí. Chovají se a dělají, co se jim zachce. Do takového chování můžeme zařadit křik, ponižování apod. Bohužel musíme konstatovat, že zdravý, knihami neposkvřený rozum otců se od toho matčina příliš neliší. U otců se často setkáváme s tím, že prohlašují, že výchovné knihy zásadně nikdy nečtou. Většinou si stojí za frázemi typu: „Potřebuje srovnat.“ nebo „To si musí vyřešit sám“. Na takovéto rodiče je mnohdy ovšem smutný až žalostný pohled. Pokud používáme při výchově dítěte intuici, může to být velice rychlá cesta ke správnému jednání a chování. Nesmíme ale zapomenout, že ne každému funguje intuice pokaždé správně.⁶¹

---

⁵⁹ Srov. KOUCKÁ, P. *Zdravý rozum ve výchově: uvolněné rodičovství v hektické době*, s. 185-187.

⁶⁰ KOUCKÁ, P. *Zdravý rozum ve výchově: uvolněné rodičovství v hektické době*. Praha: Portál, 2014. s. 187.

⁶¹ Srov. KOUCKÁ, P. *Zdravý rozum ve výchově: uvolněné rodičovství v hektické době*, s. 188-189.

6.1 Rizika moudrých knih

Rodiče si často kladou otázku, co dělat, když se opakovaně dopouštějí chyb ve výchově svých dětí nebo když řeší nějaký problém a neví, jak. V takové situaci je dobré se poradit s odborníky a číst knihy. To, že si rodič může vybrat mezi mnoha tituly odborných knih má i své nevýhody. Pokud člověk bude neustále přecházet mezi různými styly výchovy, může dojít k velkému problému, stejně tak, jako když si z jednoho modelu výchovy uděláme svoji modlu. Potíž můžeme pozorovat i v tom, že většina moudrých knih o výchově se k nám dostala z ciziny. Rodiče musí vzít v potaz, že v každé zemi je k výchově přistupováno jinak. Setkáváme se s různými názory na výchovu a s jinými přístupy. Skutečnost, že se někteří rodiče snaží být sečtělí, jim dává k dispozici větší množství teoretických poznatků. Kvůli odborné literatuře nesmí ale rodiče zavrhnout a neuposlechnout svou intuici nebo začít nedůvěřovat svému selskému rozumu a svým zkušenostem.⁶²

---

⁶² Srov. KOUCKÁ, P. *Zdravý rozum ve výchově: uvolněné rodičovství v hektické době*, s. 189-192.

7 Výzkumná část

V sedmé kapitole své bakalářské práce se zabývám výzkumem. Uvádím zde cíle výzkumu a metodologii.

7.1 Cíle a výzkumné otázky

Cílem výzkumné části je zjistit pomocí dotazníků, zda vybraný vzorek populace - rodiče čtou literaturu, která jim pomůže při výchově a komunikaci s dětmi. Pokud nějaké knihy četli, chtěla jsem zjistit, co si ze čtení odnesli, a také zda se snaží získané rady a poznatky aplikovat v praxi. Dále jsem se chtěla dozvědět, kde se o této literatuře dozvěděli, popřípadě kdo jim ji doporučil.

Výzkumné otázky:

Při formulování výzkumných otázek jsem se zaměřila na cíle své práce a zeptala jsem se, zda rodiče čtou literaturu, která jim pomáhá při výchově a komunikaci s dětmi.

Jak se můžeme dočíst v teoretické části práce, někteří rodiče prohlašují, že výchovné knihy ze zásady nečtou a výchovu podřizují své intuici. Naopak u některých se setkáváme s názorem, že na poznatky z literatury dají nejvíce, a že dokonce převažují nad jejich intuicí.

O1: Znájí a čtou rodiče knihy, které jim mohou pomoci při komunikaci s dětmi a jejich výchovou?

O2: Proč je tato literatura ne/zajímá?

7.2 Metodika

Práci jsem se rozhodla zpracovat a vyhodnotit pomocí kvantitativního šetření. Výzkumné šetření tedy probíhalo za pomoci dotazníkového šetření. Dotazník byl určen pro vybraný vzorek populace - rodiče. Jako výzkumný vzorek jsem zvolila náhodně vybrané rodiče, s různým dosaženým vzděláním, různého věku a různého počtu dětí. Jediné kritérium při výběru respondentů pro výzkum bylo to, že musejí mít alespoň 1 dítě. Svoje respondenty jsem oslovila přes sociální síť facebook a pomocí e-mailu.

Všichni respondenti, které jsem oslovila, se mnou spolupracovali dobrovolně, bez problémů a byli velice ochotní. Souhlasili s tím, že informace z dotazníku budou zpracovány a zveřejněny v mé bakalářské práci. Dotazník byl pro všechny respondenty totožný a skládal se z 8 otázek. Výzkum probíhal od 23. 2. 2015 do 10. 3. 2015.

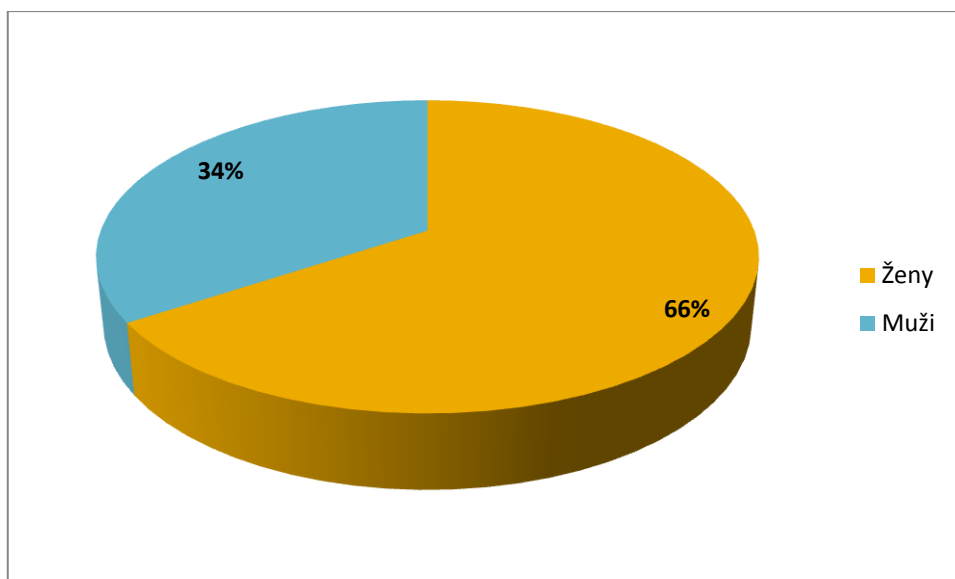
7.3 Charakteristika výzkumného souboru

Dotazník byl pomocí e-mailu a sociální sítě facebook rozeslán respondentům. V rámci šetření bylo rozesláno 40 dotazníků. Vráceno bylo 35 dotazníků. Návratnost dotazníků tedy byla 87, 5 %. Dotazníky tedy vyplnilo 35 respondentů, z toho 23 žen a 12 mužů.

Výsledky byly zpracovány do tabulek a následně do grafů v programu Microsoft Office Excel 2007. Tyto grafy uvedu a okomentuji v následující podkapitole. Nejdříve uvedu identifikační údaje (pohlaví, věk respondentů, dosažené vzdělání, počet dětí a věk dětí).

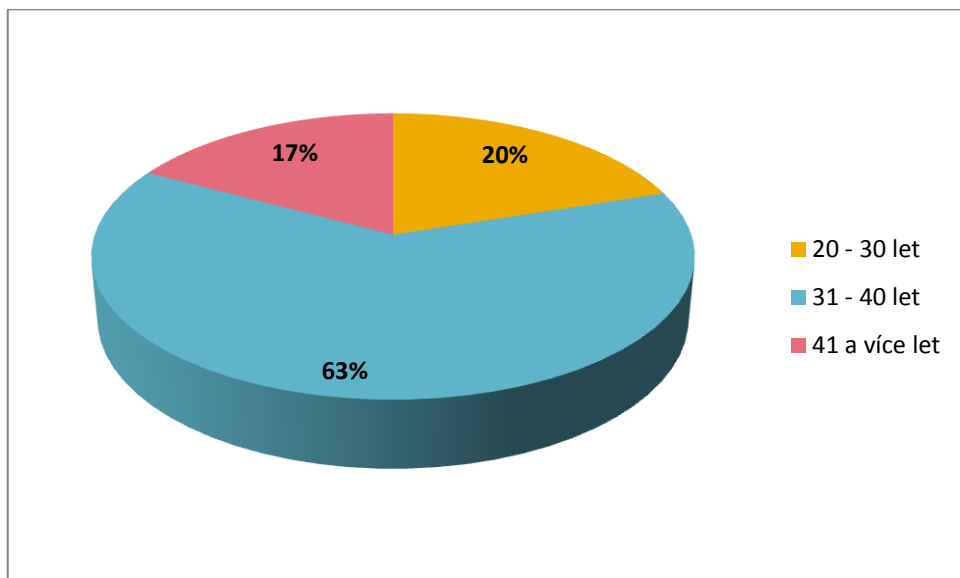
7.4 Výsledky výzkumu

Graf 1 Pohlaví respondentů

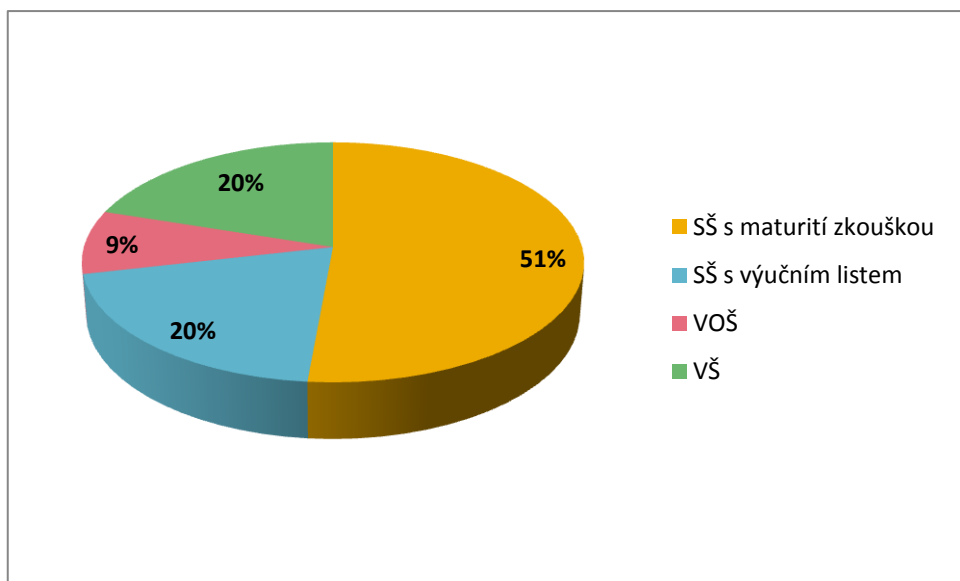
Z celkového počtu 35 respondentů (100 %) je 23 žen (66 %) a 12 mužů (34 %).

Graf 2 Věk respondentů

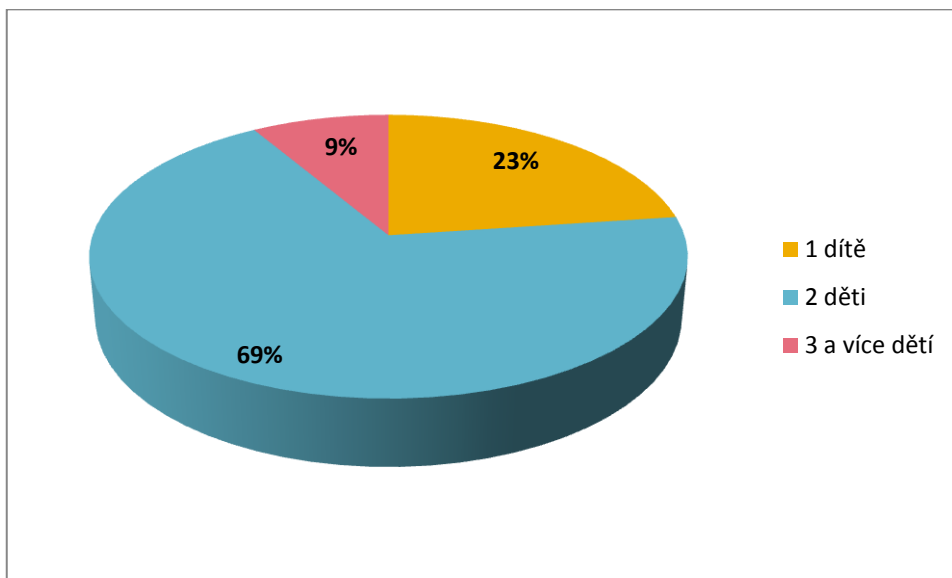
Z celkového počtu 35 respondentů (100 %) je ve věkové kategorii 20 - 30 let 7 respondentů (20 %). Ve věkové kategorii 31 - 40 let 22 respondentů (63 %) a v kategorii 41 a více let je respondentů 6 (17 %).

Graf 3 Dosažené vzdělání respondentů

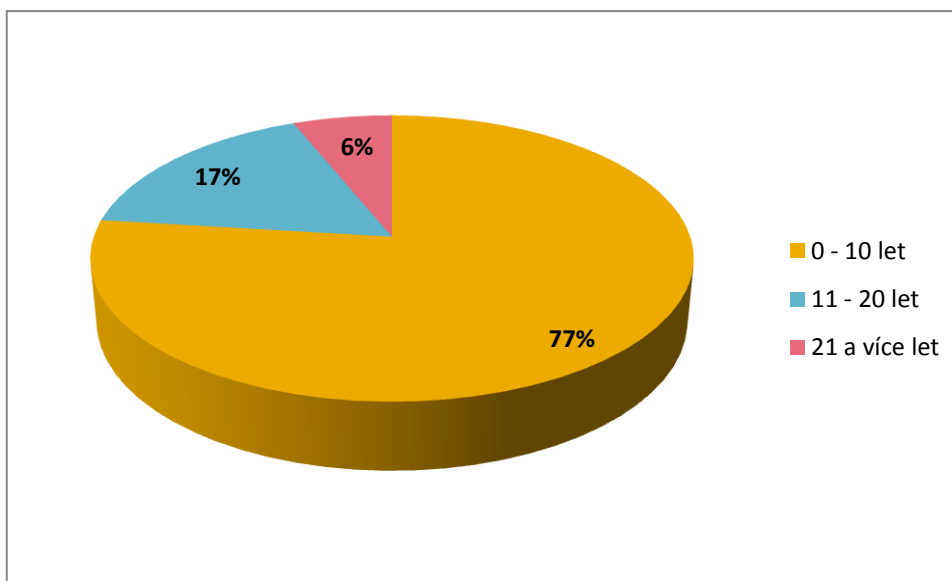
Z celkového počtu 35 respondentů (100 %) uvedlo 18 respondentů (51 %), že jejich dosažené vzdělání je SŠ s maturitní zkouškou. Dalších 7 respondentů (20 %) uvedlo, že vystudovali SŠ s výučním listem. Dále pak 3 respondenti (9 %) uvedli, že vystudovali VOŠ. V neposlední řadě pak 7 respondentů (20 %) uvedlo, že mají vystudovanou VŠ.

Graf 4 Počet dětí respondentů

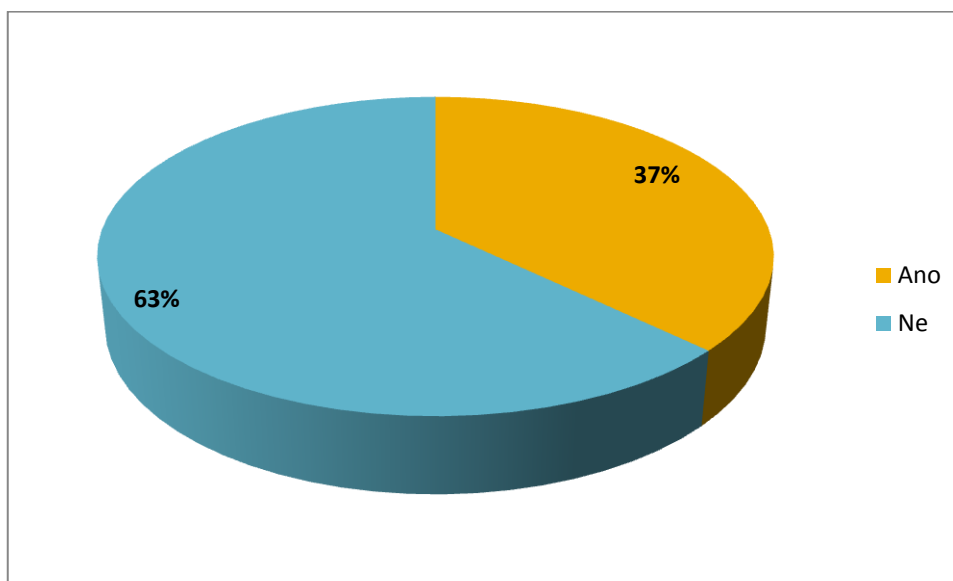
Z celkového počtu 35 respondentů (100 %) uvedlo 8 respondentů (23%), že mají 1 dítě. Dalších 24 respondentů (69 %) v dotazníku uvedlo, že mají děti 2. A pouze 3 respondenti (9 %) uvedli, že mají 3 a více dětí.

Graf 5 Věk dětí

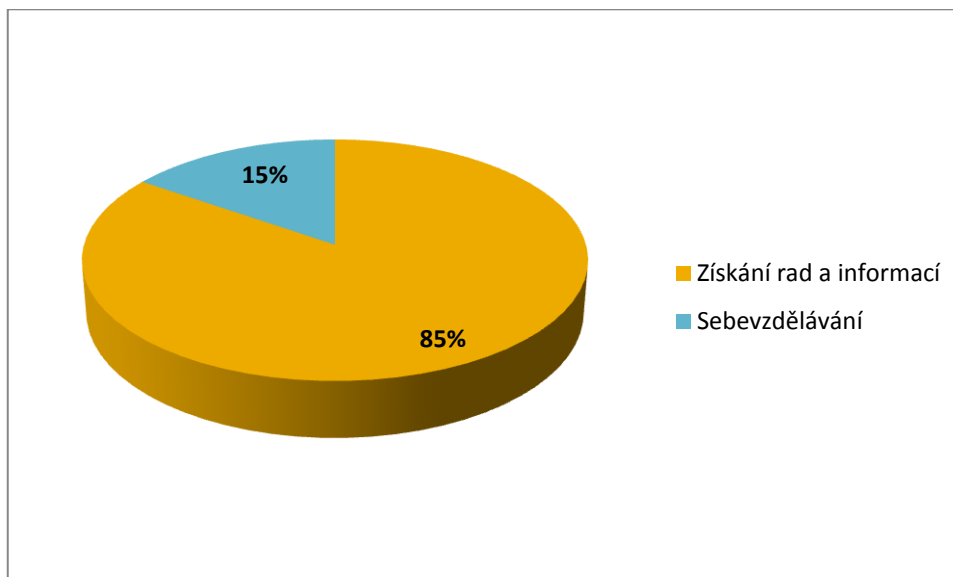
Z celkového počtu 65 dětí (100 %) respondentů, je 50 dětí (70 %) ve věkové kategorii 0 - 10 let. Dalších 11 dětí (17 %) je v rozmezí věku 11 - 20 let. A v kategorii 21 a více let je počet dětí 4 (6 %).

Graf 6 Zájem rodičů o literaturu, která jim může pomoci s výchovou a komunikací s dětmi

Z celkového počtu 35 respondentů (100 %) uvedlo 13 respondentů (37 %), že je literatura s touto tematikou zajímavá. Dalších 22 respondentů (63 %) uvedlo, že se o tuto literaturu nezajímají.

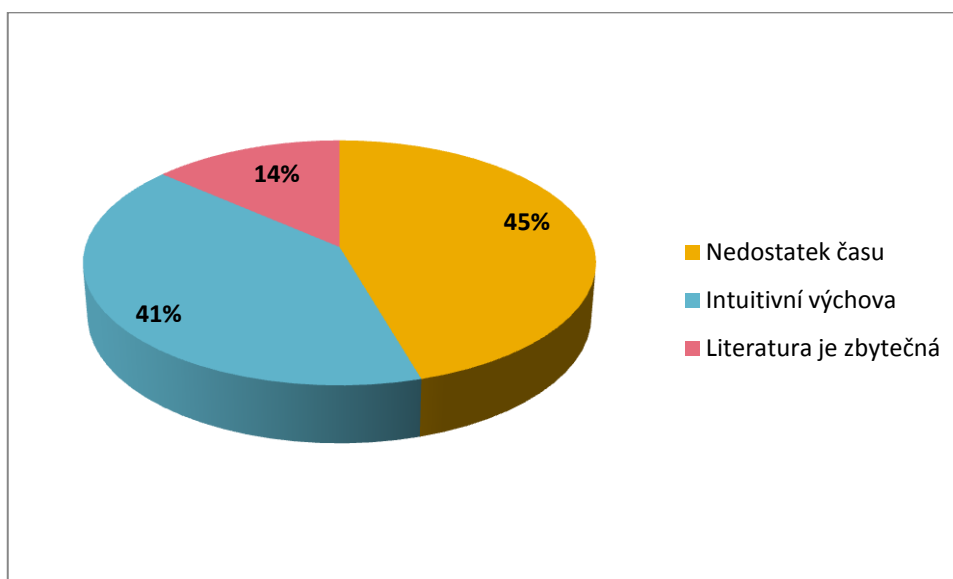
Graf 7 Důvody zájmu o literaturu

Z celkového počtu 13 respondentů (100 %), kteří se zajímají o literaturu, uvedlo 11 respondentů (85 %), že je zajímavá nové informace a rady, které v literatuře naleznou. A 2 respondenti (15 %) uvedli, že je literatura zajímavá z důvodu jejich sebevzdělávání.

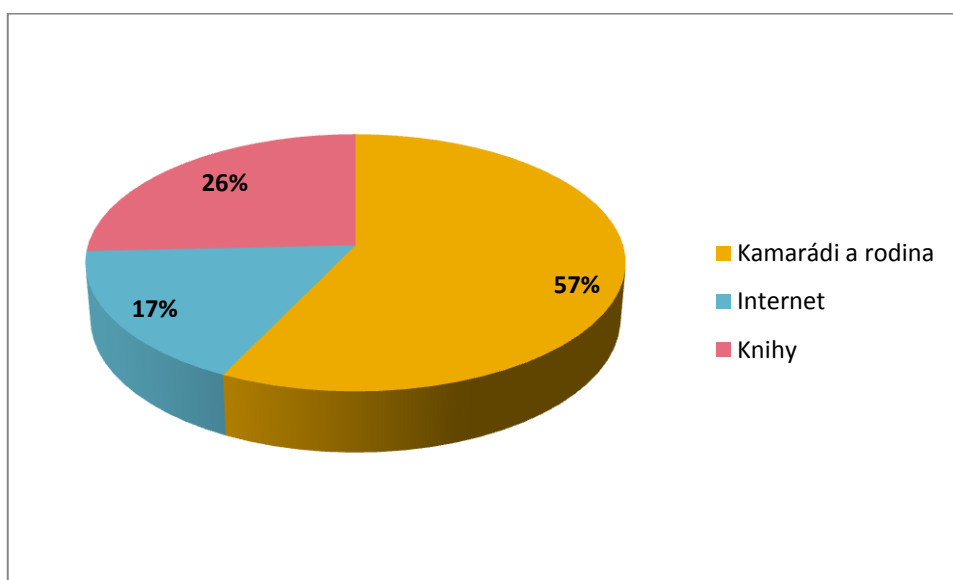

Graf 8 Důvody nezájmu o literaturu

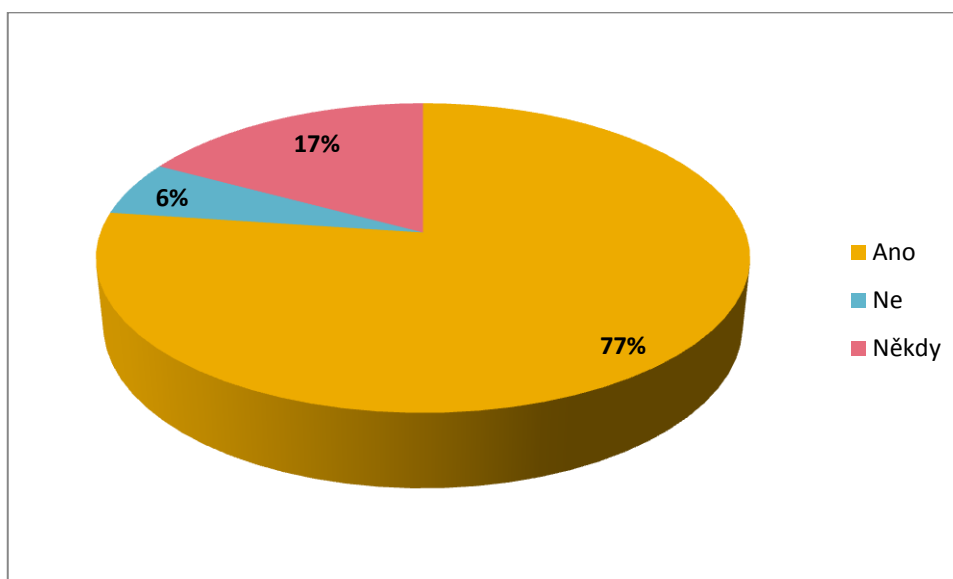
Z celkového počtu 22 respondentů (100 %), kteří se o literaturu nezajímají, odpovědělo 10 respondentů (45 %), že důvodem je nedostatek času pro četbu knih. Dalších 9 respondentů (41 %) uvedlo, že se nezajímají o literaturu, protože vychovávají pouze pomocí intuice. A 3 respondenti (14 %) dokonce uvedli, že je pro ně tato literatura naprosto zbytečná.

Graf 9 Hledání pomoci a rady při problému s výchovou a komunikací s dětmi

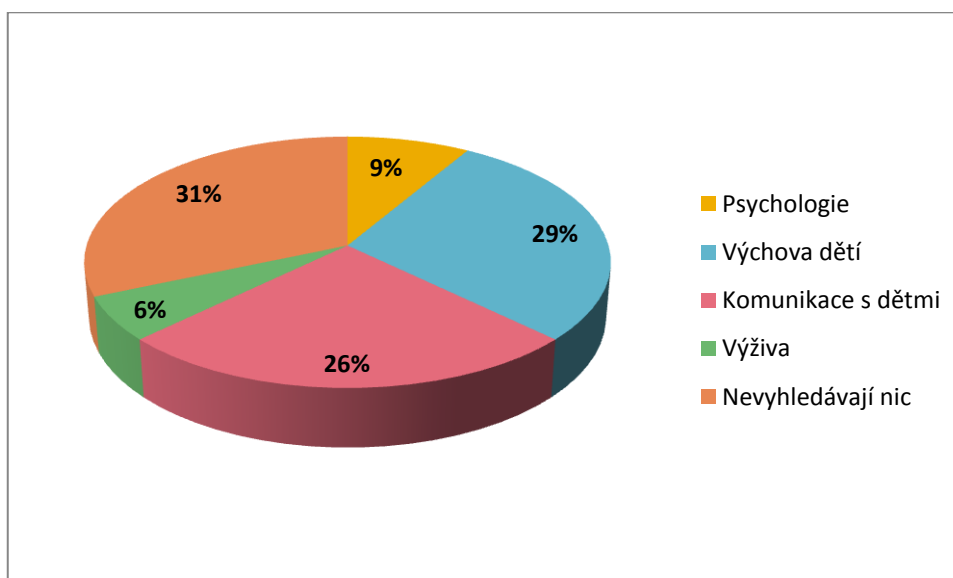
Z celkového počtu 35 respondentů (100 %) uvedlo 20 respondentů (57 %), že pokud si neví s něčím ve výchově a komunikaci rady, obrátí se na kamarády a rodinu. Dalších 6 respondentů (17 %) vyhledává pomoc a rady na internetu a 9 respondentů (26 %) hledá rady v knihách.

Graf 10 Uplatňování získaných informací v praxi

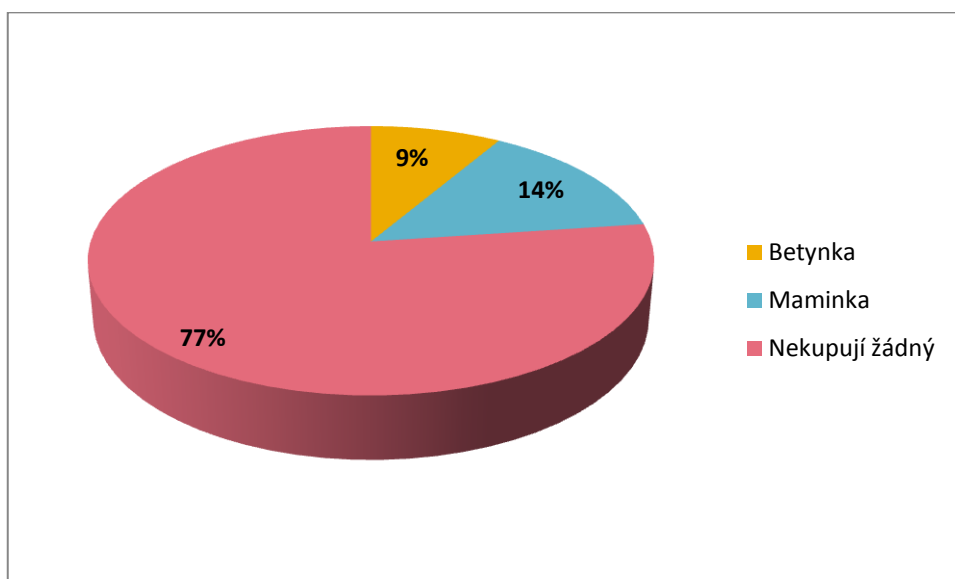
Z celkového počtu 35 respondentů (100 %) uvedlo 27 respondentů (77 %), že získané informace a poznatky v praxi uplatňují. Pouze 2 respondenti (6 %) uvedli, že informace a rady neuplatňují a 6 respondentů (17 %) odpovědělo, že tyto informace uplatňují pouze někdy.

Graf 11 Témata, která rodiče vyhledávají

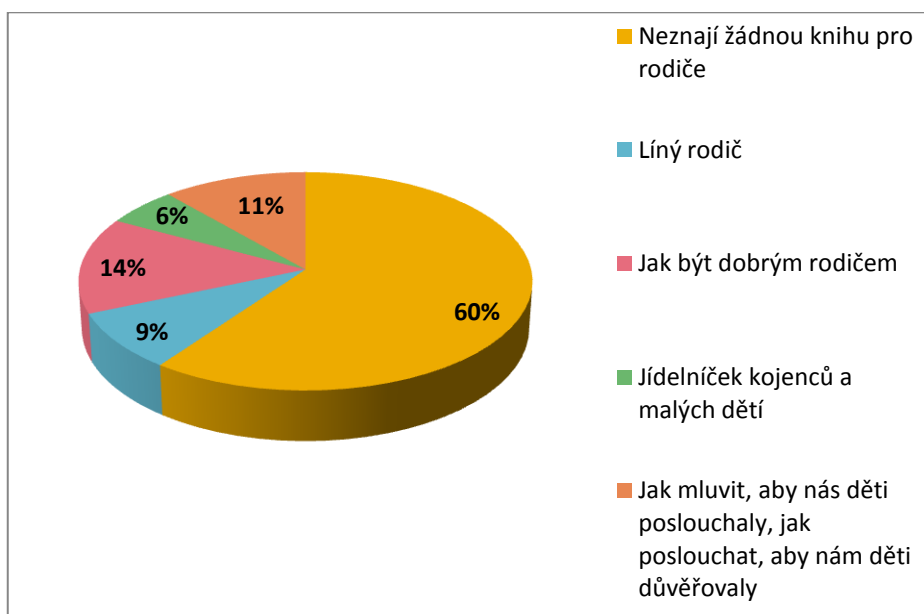
Z celkového počtu 35 respondentů (100 %) uvedli 3 respondenti (9 %), že nejčastěji vyhledávají téma psychologie. 10 respondentů (29 %) uvedlo, že vyhledávají téma výchova dětí. Dále 9 respondentů (26 %) vyhledává téma komunikace s dětmi. Pouze 2 respondenti (6 %) uvedli jako vyhledávané téma výživu. Naopak 11 respondentů (31 %) uvedlo, že nevyhledávají žádné téma.

Graf 12 Kupování časopisů pro rodiče (výchova, komunikace s dětmi apod.)

Z celkového počtu 35 respondentů (100 %) uvedli 3 respondenti (9 %), že si kupují časopis *Betynka*. Dalších 5 respondentů (14 %) uvedlo, že kupuje časopis *Maminka*. Naopak 27 respondentů (77 %) uvedlo, že žádný časopis s touto tematikou si nekupují.

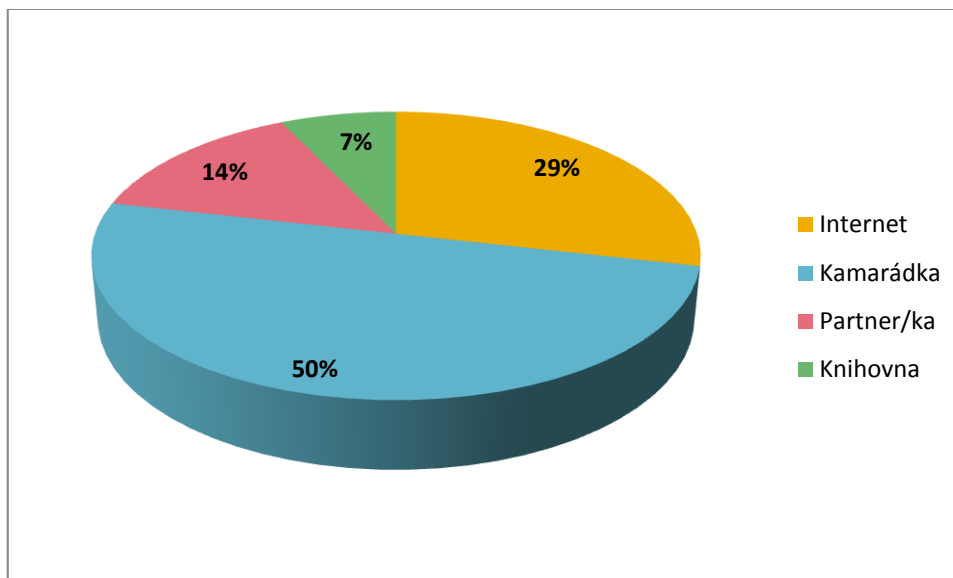
Graf 13 Znalost některých knih pro rodiče

Z celkového počtu 35 respondentů (100 %) uvedlo 21 respondentů (60%), že neznají žádnou knihu pro rodiče. 3 respondenti (9 %) znají knihu *Líný rodič*. Dalších 5 respondentů (14 %) zná knihu *Jak být dobrým rodičem*. *Jídelníček kojenců a malých*

děti znají 2 respondenti (6 %) a 4 respondenti (11 %) znají knihu *Jak mluvit, aby nás děti poslouchaly, jak poslouchat, aby nám děti důvěřovaly*.

Graf 14 Doporučení knihy pro rodiče

Z celkového počtu 14 respondentů (100 %), kteří znají knihy pro rodiče, uvedli 4 respondenti (29 %), že se o knize dozvěděli na internetu. Dalším 7 respondentům (50 %) byla kniha doporučena kamarádkou. 2 respondenti (14 %) uvedli, že jim knihu doporučil/a partner/ka. A pouze 1 respondentovi (7 %) byla kniha doporučena v knihovně.

Dle výsledků výzkumu můžeme tedy říci, že pouze 13 respondentů (37 %) z 35 respondentů (100 %) se zajímá a čte literaturu pro rodiče. Zbýlých 22 respondentů (63 %) se o tuto literaturu vůbec nezajímá. Důvodů, proč tomu tak je, bylo několik. Nejčastějším důvodem, proč se respondenti nezabývají touto literaturou, byl nedostatek času. Takto odpovědělo 10 respondentů (45 %). Druhým nejčastějším důvodem bylo, že respondenti vychovávají intuitivně, tím pádem literaturu nepotřebují. Takto odpovědělo 9 respondentů (41 %). 3 respondenti (14 %) uvedli, že je tato literatura pro ně zbytečná. Z celkového počtu 13 respondentů, kteří se o literaturu zajímají, odpovědělo 11 respondentů (85 %), že je literatura zajímavá z důvodu získání nových informací a užitečných rad, které budou moci aplikovat v praxi. Pouze 2 respondenti (15 %) uvedli, že literaturu čtou za účelem sebevzdělávání.

Na otázku: „Pokud si nevíte rady ve výchově, na koho se obracíte? Kde hledáte pomoc?“ odpovědělo 20 respondentů (57 %) z celkového počtu 35 respondentů

(100 %), že se obrací na kamarády a rodinu. 6 respondentů (17%) odpovědělo, že pomoc vyhledává na internetu. Pomoc v knihách hledá 9 respondentů (26 %).

Většina respondentů (27, což je 77%) z celkového počtu 35 respondentů (100 %) uvedlo, že získané informace, ať už od rodiny, kamarádů, z internetu nebo z knížek, uplatňují ve svém životě.

Na otázku č. 5 „*Jakou tematiku pro rodiče nejčastěji vyhledáváte?*“ odpověděli pouze 3 respondenti (9 %), kteří nejčastěji vyhledávají psychologii. 10 respondentů (29 %) uvedlo, že nejčastěji vyhledávají informace z oblasti výchova dětí. Dalších 9 respondentů (26 %) se nejvíce zajímá o komunikaci s dítětem. Pouze 2 respondenti (6 %) uvedli, že vyhledávají informace z oblasti výživy dětí. Nejvíce respondentů (11, což je 31 %) uvedlo, že nevyhledávají žádné takovéto informace.

Když jsem se v dotazníku chtěla dozvědět, zda si respondenti kupují nějaké časopisy určené pro rodiče, zjistila jsem, že většina respondentů (27, což je 77 %) nekupují žádné takové časopisy. Pouze 3 respondenti (9 %) uvedli, že si kupují časopis *Betynka*. Dalších 5 respondentů (14 %) uvedlo, že kupuje časopis *Maminka*.

Pomocí dotazníku jsem také chtěla zjistit, jaké knihy respondenti znají a čtou. Bohužel mi odpovědi bylo, že velká část respondentů (21, což je 60 %) nezná vůbec žádnou knihu pro rodiče. 5 respondentů (14 %) uvedlo, že znají knihu *Jak být dobrým rodičem*. Druhá nejčtenější kniha byla *Jak mluvit, aby nás děti poslouchaly, jak poslouchat, aby nám děti důvěřovaly*. Tuto knihu znají 4 respondenti (11 %). Další 3 respondenti (9 %) uvedli, že znají knihu *Líný rodič*. Pouze 2 respondenti (6 %) napsali do dotazníku jinou knihu, která v seznamu nebyla. Jedná se o knihu *Jídelníček kojenců a malých dětí*.

Na poslední otázku mohli odpovědět pouze ti respondenti, kteří znají nějakou knihu, která je určená pro rodiče. Těchto respondentů bylo pouze 14 (100 %). Největší počet respondentů (7, což je 50 %) uvedlo, že jim knihu doporučila kamarádka. 4 respondenti (29 %) uvedli, že se o knize dozvěděli pomocí internetu. Další 2 respondenti (14 %) uvedli, že jim o knížce řekl/a partner/ka. Pouze 1 respondent (7 %) se o knize dozvěděl v knihovně.

8 Diskuse

Tato bakalářská práce se zabývá přínosem literatury pro rodiče pro jejich komunikaci s dětmi. Cílem práce bylo zjistit, zda rodiče čtou literaturu, která by jim byla přínosná při jejich komunikování s dětmi. Pokud se zajímají o tento druh literatury, chtěla jsem zjistit, z jakého důvodu je zajímavá. Jestliže rodiče literatura nezajímá, chtěla jsem také znát důvod. Dále jsem chtěla zjistit, jaké mají povědomí o literatuře tohoto druhu a zda uplatňují v praxi přečtené rady.

Pro všechny respondenty byl dotazník totožný. Návratnost dotazníků byla poměrně vysoká (87, 5 %).

Na základě toho, jaké jsem si zvolila cíle, jsem si také stanovila i výzkumné otázky. **O1:** Znají a čtou rodiče knihy, které jim mohou pomoci při komunikaci s dětmi a jejich výchovou?

O2: Proč je tato literatura ne/zajímá?

Ukázalo se, že literatura rodiče příliš nezajímá, a to z důvodu nedostatku času a také proto, že vychovávají pomocí intuice a rozumu. Z dotazníkového šetření jsem zjistila, že celých 44 % respondentů vychovávají dle rozumu a intuice. Tento způsob výchovy a řešení problému nacházíme také u Koucké.

Pokud si rodič neví rady, dle Koucké nejdříve hledá řešení pomocí svého rozumu. Začne přemýšlet o daném problému a začne vymýšlet jeho řešení. Až pokud k ničemu nedospěje, hledá řešení problému jinde.⁶³

Z dotazníkového šetření jsem také zjistila, že knihy určené rodičům, rodiče neznají. Dokonce 60 % respondentů uvedlo, že žádnou knihu zabývající se komunikací s dítětem nebo výchovou neznají.

---

⁶³ Srov. KOUCKÁ, P. *Zdravý rozum ve výchově: uvolněné rodičovství v hektické době*, s. 188.

9 Závěr

Bakalářská práce s názvem: „Přínos literatury pro rodiče pro jejich komunikaci s dětmi“ byla zhotovena za účelem zmapování hlediska, zda rodiče znají literaturu, která jim pomůže při komunikování s dětmi a při výchově.

Cílem práce bylo zjistit, zda rodiče čtou literaturu, která jim pomůže při komunikování s dětmi a při výchově. Pokud knihu četli, chtěla jsem zjistit, zda se snaží získané rady uplatňovat v praxi. Dále jsem chtěla zjistit, kde se o této literatuře dozvěděli, popřípadě, kdo jim ji doporučil. Mohu tedy říci, že cíle práce byly naplněny.

Z výsledků výzkumu vyplývá, že rodiče se o tuto literaturu příliš nezajímají, což je podle mého názoru škoda, jelikož jim unikají zajímavé poznatky, techniky nebo jiné užitečné rady a nápady. Myslím si, že čtení této literatury je pro rodiče důležité, ale samozřejmě by rodiče měli při čtení těchto knih přemýšlet a uvažovat nad tím, zda mohou vše aplikovat zrovna na jejich dítě. Každý rodič by měl alespoň jednu knihu přečíst nebo alespoň prolistovat. Samozřejmě vím, že rodičovství je náročné a mnohdy rodiče nemají tolik času, kolik by si přáli. Chápu, že některým přijde čtení těchto knih jako ztráta času, ale i přesto by se měli alespoň pokusit do nějaké knihy nahlédnout. Možná zjistí, že to pro ně úplná ztráta času není.

Tím, že se díky výzkumnému šetření ukázalo, že zájem o tuto literaturu není příliš velký, je tedy logické, že rodiče ani neznají knihy, které se touto tematikou zabývají.

Myslím, že by bylo potřeba, aby se tato literatura pro rodiče více propagovala, dostala se do povědomí rodičů a tím by došlo k nárůstu zájmu o ni.

Seznam použitých zdrojů

1. BENEŠ, M. *Andragogika. 2.*, aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada Publishing, 2014. ISBN 978-80-247-4824-5.
2. HARTL, P. *Kompendium pedagogické psychologie dospělých.* Praha: Karolinum, 1999. ISBN 80-7184-841-7.
3. HLADÍLEK, M. *Kapitoly z obecné didaktiky a didaktiky vzdělávání dospělých.* vyd. II. přeprac. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2009. ISBN 978-80-86723-75-4.
4. KOMENSKÝ, J. A. *Jak dovedně užívat knih, hlavního nástroje vzdělání.* Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1956. ISBN neuvedeno.
5. KOUČKÁ, P. *Zdravý rozum ve výchově: uvolněné rodičovství v hektické době.* Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0614-9.
6. MALACH, J. *Kapitoly z andragogiky.* Ostrava: Ostravská univerzita, 2002. ISBN 80-7042-245-9.
7. MUŽÍK, J. *Androdidaktika. 2.*, přeprac. vyd. Praha: ASPI, 2004. ISBN 80-7357-045-9.
8. PALÁN, Z. *Výkladový slovník vzdělávání dospělých.* Olomouc: DAHA, 1997. ISBN 80-902232-1-4.
9. PALÁN, Z., LANGER, T. *Základy andragogiky.* Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2008. ISBN 978-80-86723-58-7.
10. PRŮCHA, J., VETEŠKA J. *Andragogický slovník.* Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-3960-1.
11. PRŮCHA, J., WALTEROVÁ E., MAREŠ J. *Pedagogický slovník. 6.*, aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-647-6.
12. ŠERÁK, M. *Zájmové vzdělávání dospělých.* Edice celoživotního vzdělávání. Svazek 19. Praha: MJF, 2005. ISBN 80-86284-55-7.
13. ŠTOCHL, M. *Teorie literární komunikace.* Praha: Akropolis, 2005. ISBN 80-86903-09-2.
14. TEICHMANOVÁ, I. *Dost dobrý rodič.* [online], aktualizováno dne: 13. 5. 2014.[cit. 18. února 2015]. Dostupné z: <http://psychologie.cz/dost-dobry-rodic/>.
15. VÁŠOVÁ, L. *Úvod do bibliopedagogiky.* Praha: ISV, 1995. ISBN 80-85866-07 2.

Seznam příloh

- Příloha I. Dotazník, který zjišťuje, zda rodiče čtou literaturu, která jim pomůže při komunikování s dětmi. Zjišťuje, zda rodiče znají nějakou literaturu, která je pro ně určená.

Příloha I

Dotazník

Dobrý den,

jsem studentka 3. ročníku Teologické fakulty na Jihočeské univerzitě v Českých Budějovicích a studuji obor Pedagogika volného času. Tímto bych Vás chtěla poprosit o vyplnění dotazníku k méjí bakalářské práci, která má název Přínos literatury pro rodiče pro jejich komunikaci s dětmi. Cílem dotazníku je zjistit, zda rodiče čtou literaturu, která jim pomůže při výchově a při komunikaci se svými dětmi. Dotazník je anonymní a bude použit pouze ke zpracování mé bakalářské práce. Ve většině otázek máte možnost výběru. Některé otázky je nutné vypsát. Odpověď, kterou jste vybrali, zakroužkujte (zvýrazněte). V každé otázce vyberte pouze 1 možnost.

Děkuji Vám za spolupráci.

Jana Taflířová

Pohlaví: žena/muž

Věk:

Dosažené vzdělání: ZŠ, SŠ s maturitou, SŠ s výučním listem, VOŠ, VŠ

Počet dětí:

Věk dětí:

1) Zajímáte se o literaturu určenou pro rodiče, která je zaměřená na výchovu dětí, komunikaci s nimi apod.?

a) ano   b) ne

2) Z jakého důvodu Vás ne/zajímá tato literatura?

3) Pokud si nevíte rady ve výchově, na koho se obracíte? Kde hledáte pomoc?

a) Kamarádi a rodina

b) Odborník

c) Internet

d) Knihy

e) Jiné (uved'te):

4) Uplatňujete v praxi informace, které jste získali?

- a) ano
- b) ne
- c) někdy

5) Jakou tematiku pro rodiče nejčastěji vyhledáváte?

- a) Těhotenství + vývoj dítěte
- b) Psychologie
- c) Výchova dětí
- d) Komunikace s dětmi
- e) Jiné (uved'te):

6) Kupujete si nějaké časopisy zaměřené na rodičovství (mateřství, děti, výchovu)?

- a) Ano (uved'te jaké):

- b) Ne

7) Znáte některou z těchto knih?

- a) Jak mluvit, aby nás děti poslouchaly, jak poslouchat, aby nám děti důvěřovaly
- b) Respektovat a být respektován
- c) Líný rodič
- d) Jak být dobrým rodičem
- e) Zdravý rozum ve výchově
- f) Jiná (uved'te):

- g) Neznám žádnou podobnou knihu.

**8) Pokud znáte nějakou knihu s touto tematikou, jak jste se o ní dozvěděl/a?
Kdo Vám ji doporučil?**

Abstrakt

TAFILÍROVÁ, J., *Přínos literatury pro rodiče pro jejich komunikaci s dětmi*. České Budějovice 2015. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra etiky, psychologie a charitativní práce. Vedoucí práce J. Vyhnálek.

Klíčová slova: rodiče, vzdělávání, četba, kniha, literatura

Bakalářská práce se zabývá přínosem literatury pro rodiče pro jejich komunikaci s dětmi. Cílem je zjistit, zda rodiče čtou literaturu, která jim pomůže při komunikaci s jejich dětmi a při výchově.

V teoretické části jsou vymezeny základní pojmy andragogiky, pojem sebevzdělávání. Dále teoretická část obsahuje kapitulu bibliopedagogika, kde se dozvídáme o procesu čtení, o zájmu o četbu a čtenářských návycích. Další kapitola pojednává o psychologii čtenáře, o jeho osobnosti, o potřebě četby a také o jejím působení. Důležitá je kapitola o knize jako prostředku k učení a v neposlední řadě kapitola Rodiče a četba knih s podkapitolou Rizika moudrých knih.

Praktická část obsahuje kvantitativní výzkum, který je zaměřený na zjištění, zda rodiče znají a čtou literaturu, která jim může pomoci při komunikování s dětmi a při výchově.

Abstract

Key words: parents, education, reading, book, literature

Bachelor thesis deals with the contribution of literature for parents to communicate with their children. The aim is to determine whether parents read literature that will help them communicate with their children and education.

The theoretical part of the basic concepts of andragogy, self-education. Further theoretical part contains chapters bibliopedagogy, where we learn about the process of reading, the interest of reading and reading habits. The next chapter discusses the psychology of readers of their personality, about need for reading, and also about effects of reading. An important chapter is about the book as a tool for teaching and also the parents and reading books with subchapter Risks wise books.

The practical part contains quantitative research which is aimed to find out whether the parents know and read literature that can assist them in communication with children and education.